

Faglig Ungdom Jubilæumsbog

INTERVIEW MED PER KRISTENSEN d. 7 SEPTEMBER -82

Interview:

Jørgen Steen, SAA
Kim B. Nielsen, FU

Udskrift:

Kim B. Nielsen

PER KRISTENSEN

Per Kristensen kom som 17-årig i 1964 i lære som klejnsmed hos M. H. Jæger. Allerede i en ret tidlig alder var han aktiv indenfor den aarhusianske fagbevægelse, og i perioden 1965–1969 nåede han at beklæde stillingerne som sekretær, næstformand og formand i Faglig Ungdom. Det er en beretning om faglige kampe, op- og nedture, hårdt slid, men også om synlige resultater og forandringer til det bedre.

Fra Faglig Ungdom Jubilæumsbog: Interview med Per Kristensen, den 7. september 1982

Interviewere: Jørgen Steen, SAA og Kim B. Nielsen, FU

HVORFOR KOM DU EGENTLIG I LÆRE OG HVOR?

Ja, jeg kom i lære hos M.H. Jægers pengeskabsfabrikker. Det lå dengang ude på Gellerupvej i en stor nyopført fabrik. Det er siden kommet ud at ligge på hjørnet af Langdalsvej og Edwin Rahrsvej og hedder nu Dalsø-Jæger. Ja, hvorfor kom jeg nu i lære der? Ja, noget skulle vi jo lære, og for at sige det rent ud var det der var muligt at komme i lære som. Nogle fag var dengang meget stærkt belastede, der var meget lange køer af unge mennesker, der gerne ville i lære

indenfor bestemte fagområder. Der var ikke så mange lige inden for dét specielle fagområde, og det var da en af årsagerne til, at jeg tog det – det var simpelthen dét, der kunne lade sig gøre.

HVORDAN VAR FORHOLDENE PÅ ARBEJDSPLADSEN?

Det var absolut en af de bedre arbejdspladser på daværende tidspunkt. Nye fabrikshaller – også med sikkerhedsudstyr og så videre, nyt værktøj – forholdsvis god maskinpark.

HVOR GAMMEL VAR DU, DA DU KOM I LÆRE?

17 år.

HVORDAN VAR FORHOLDENE FOR LÆRLINGENE DERUDE, BLEV I BEHANDLET RIMELIGT?

Ja, det synes jeg bestemt. Der var nok det at sige til det, nu var det i 1964, det lyder jo ikke som om det er mange år siden, alligevel var der jo nok en mere konservativ holdning blandt fagets voksne udøvere, blandt svendene – man var ikke nær så meget i forhold til svendene, som man er nu om dage, og der var en vis afstand, men derudover synes jeg nok, vi fik en nogenlunde god behandling. Altså, selvfølgelig var der mennesker, der ikke brød sig om hinanden, men sådan vil det jo altid være. Det kan man jo ikke sige er det samme som, at folk får en dårlig behandling.

HVAD FIK DIG SÅ I LÆRLINGEFORENING. VAR DET NOGET DER SKETE PER AUTOMATIK DERUDE?

Ja, som medlem af lærlingeforeningen, det skete ret automatisk. Vi var ret godt organiserede. Vi var 50 lærlinge derude, vi havde lærlingeklub, og vi havde tillidsmand. Det gik ret automatisk. De nye lærlinge kom i lære, de kom også i lærlingeklub. Hvorfor jeg så begyndte at arbejde i lærlingeforeningen, det hænger sammen med, at jeg kommer fra en arbejderfamilie.

Hele min familie er arbejdere, de har ikke helt den samme afskygning som jeg selv, men der har aldrig været nogen tvivl for mig, det var vigtige ting, ting man skulle beskæftige sig med, og det begyndte jeg jo så altså også med ret kort tid efter. Først i Metals Ungdom – det hed dengang Smedenens Lærlingeforening – og jeg kom med i ledelsen dér, og forholdsvis hurtigt efter rykkede jeg altså så ind i ledelsen af Faglig Ungdom.

DET VAR FORDI DU VAR AKTIV DERHENNE (I METALS UNGDOM), ELLER HVORDAN?

Det var det, ja

NU SIGER DU I VAR 50 LÆRLINGE, HVOR MANGE VAR I PÅ ARBEJDSPLADSEN?

Da det kørte bedst, var fordelingen cirka den at der var 50 svende, 50 lærlinge og omkring ved 25 specialarbejdere. Det var jo dengang før efg-uddannelserne, det var mesterlæren, der kørte det 100%. Tommelfingerreglen var den, at en svend og en lærling gik sammen i et sjak, og så rokerede man så igennem de forskellige afdelinger. Det var det almindelige princip, også på de fleste metalarbejdspladser, det var der ikke spor usædvanligt i, og det fungerede i mange tilfælde godt, i andre tilfælde selvfølgelig mindre godt. Men det var det helt almindelige dengang.

FIK DU EN GOD UDDANNELSE?

Ja, ud fra produktionen på stedet, synes jeg. Nu er jeg jo klejnsmed, og i forhold til mit fag helt generelt betragtet, kan man måske nok betegne den som lidt ensidig. Det vi lærte derude, det lærte vi udmærket; at lave pengeskabe og også lidt mere, men dét var hovedproduktionen, det var dét der blev lagt vægt på og det var også det, der blev lavet svendestykker i, og det er da klart, at når man så skulle ud derfra og lave andet smedearbejde, så er det en omstillingsproces, men vi havde da lært så meget, så de af os der prøvede dét jo da også kom igennem. Jeg vil ikke sige, at det var en dårlig uddannelse, men det var nok også en af grundene til, at man ikke bibeholdt mesterlæren; at det, man lærte, selvfølgelig var meget præget af den produktion, der var på stedet, og i perioder kunne det da også godt forekomme lidt ensformigt.

HVOR LANG VAR LÆRETIDEN DENGANG?

Jeg skrev kontrakt på fire år og fire måneder, men så sker der jo det, at teknisk skole bliver ført op som dagskole og samtidig bliver der indført "fide"-skole/forskole og det betyder jo så, at lærekontrakten blev forlænget med fire måneder. Vi var så heldige eller vakse, lidt af hvert velsagtens, ved Jæger, at vi fik firmaet til at acceptere en aftrapsordning de sidste fire måneder. Så jeg slap med at komme i lære i fire år og to måneder. Med i det der skal nok lige siges, at i disse år, frem til en 1964–65–66 stykker, der kunne de faktisk få alle dem i lære, som de gerne ville have. Det kunne de.

Der var altid en strøm af arbejdsdreng/ungarbejdere, som stod i kø for at komme i arbejde. Det var den normale procedure, at man kom ind og startede som ungarbejder, og hvis man så passede tingene nogenlunde fornuftigt, ja så

kunne man også komme i lære. Dengang kunne de få nok, og derfor gik de altså med til en aftrapning, så jeg slap altså to måneder billigere. Og det er jo da to måneders difference mellem lærlingeløn og svendeløn, og det var faktisk temmelig mange penge det drejede sig om, også dengang. Jeg selv var ungarbejder i fem måneder, før jeg kom i lære. Det var det normale på det tidspunkt. Et par år efter der var køen trappet ned på den måde, at der kunne man faktisk komme ind og komme i lære med det samme. Og det var jo faktisk også meget rimeligt, for man havde jo også som lærling seks måneders prøvetid, hvor forholdet var gensidigt opsigeligt fra begge sider uden begrundelse, så man havde jo sådan set rigelig tid til at se hinanden an i kanterne, jo. Og det blev der selvfølgelig også gjort.

VI SPRINGER IND I DEN LIDT TØRRE OPBYGNING AF FAGLIG UNGDOM KAN DU FORTÆLLE LIDT OM STRUKTUREN?

Ja det kan jeg godt. Vi var jo lærlingeklubbernes fællesorganisation. De enkelte fagforbundsstrukturer var jo også anderledes dengang. Lærlingene var ikke medlemmer af forbundene, i hvert fald ikke i ret mange af dem. Vi var ikke i Metal. Derimod havde de fleste lærlingeforeninger, jeg tror vi var en 12–15 stykker, vi var simpelthen en sammenslutning af de lærlingeklubber, og man skal forstå det på den måde, at vi havde i vores ledelse repræsentanter fra lærlingene og også fra svendene – Svenderepræsentanter. Det skal nok forstås på den måde, at en meget stor del, og vel nok også den største del af vores faglige aktiviteter, den der var knyttet til vores forbund og vores overenskomster, den lagde man jo i de enkelte lærlingeklubber. Det, som vi egentlig brugte Faglig Ungdom til, sagt meget firkantet, det var det som vi kunne se en fordel i at gå fælles om, i at gå sammen om. Når nogle specielle ting skulle laves, og når nogle store ting skulle laves. Jeg kan henvise til demonstrationen i november måned '66 som optakt til OK i '67, hvor vi havde en mægtig stor historie; det er nok det største arrangement, Faglig Ungdom her i byen nogensinde har haft.

DET VENDER VI SENERE TILBAGE TIL.

Meget fint. Men vi gik altså sammen omkring de ting, vi kunne enes om. Det var en form for lærlingenes fællesorganisation.

HVILKEN MAGT HAVDE DE TILSYNSFØRENDE OG HVORDAN BLEV DE VALGT ELLER UDPEGET? DER HAR FØR VÆRET SVENDE SOM FORMÆND FOR FU?

Ja, det ved jeg godt. Da vi begyndte at arbejde med tingene der midt i 60'erne, var det ændret, da var det lærlinge, der var formænd for FU. Jeg tør ikke sige hvornår skiftet er sket, men det var sådan, at de enkelte fagforeninger udpegede eller valgte af deres bestyrelse en svenderepræsentant, som så sad med i lærlingeforeningen og også deltog i FUs repræsentantskabsmøder. Og det var sådan, at vores sekretariat, som vi kaldte det, det skulle bestå, så vidt jeg husker, af seks lærlingerepræsentanter og fem svenderepræsentanter, og jeg mener også, det var lovfæstet på det tidspunkt, at det var en lærling, der skulle være formand. Jeg tror nok, at de oprindelige undskyldninger for at have svenderepræsentanter som formænd hang sammen med økonomien. Og der var også den regel, at det var en svenderepræsentant, der skulle være kasserer. Hvis man tog økonomiens størrelse i betragtning, nok lidt antikveret, et levn fra tidligere møder.

NU SIGER DU, I HAVDE REPRÆSENTANTSKABSMØDER, DET VIL SIGE AT JERES MØDER; DET VAR DELEGEREDE FRA LÆRLINGEFØRENINGENE OG TILSYNSFØRENDE. HVOR MANGE LÆRLINGEFØRENINGER VAR DER MED PÅ DET TIDSPUNKT DER?

Så vidt jeg husker, så var der mellem 12 og 15. Det svang lidt. Vi var omkring ved 3000 medlemmer, og der var to altdominerende nemlig Metals lærlingeklub, den var jeg også selv formand for en overgang, med 1000 medlemmer og HK's også omkring 1000 medlemmer, og så fordelte det sig med alle byggefagenes. Ja, murere, malere, tømrere, snedkere, elektrikere. De var med allesammen med noget vekslende antal. Typograferne var med, frisørerne forsøgte vi at få med, men det var nu mere på papiret. Gastronomisk forsøgte vi at få med. Vi gjorde i det hele taget et væsentligt stykke arbejde for at få de fag, der ikke havde lærlingeklubber, til at oprette. Det lykkedes også i nogen grad, men det var ikke nemt, det er klart. Det var en lille gruppe mennesker, det drejede sig om, og det var vel også noget af det der senere førte frem til FUTF; man lavede en tværfaglig, hvor de der ikke var store nok kunne gå sammen og på den måde få en platform. Det var sikkert en meget god idé. Det havde vi ikke dengang.

UNGARBEJDERE – VAR DER NOGEN AF DEM MED I FAGLIG UNGDOM DENGANG?

Ikke så vidt jeg husker. Jeg kan huske, vi har diskuteret problemstillingen flere gange. Det problem, vi mødte, var, at SID-afdelingerne ikke havde så struktureret et ungdomsarbejde, så vi rigtig havde nogen muligheder for at gøre os gældende der. Jeg må indrømme, at når man spekulerer tilbage på tingene, så var det en ting, vi godt kunne have gjort noget mere ved.

SÅ SKAL JEG LIGE HØRE HVOR MANGE FAGLIG UNGDOM-AFDELINGER DER VAR I LANDET, OM DU KAN HUSKE DET?

Jeg kan huske, at fast var vi kun i de store byer: I København, Odense, Ålborg og Aarhus. Der var tilløb rundt omkring, i Horsens kan jeg huske. Flere andre steder også: Randers. Men det var ikke voldsomt meget mere, og det hænger givetvis sammen med den struktur, man arbejdede med. Det er jeg helt overbevist om.

– OG DER TÆNKER DU PÅ ...

Ja, på opdelingen, at det var lærlingeklubberne der gik sammen og lavede små Fællesorganisationer. I Randers, Silkeborg, Herning havde man samlet alle lærlingene. Der kunne man selvfølgelig have lavet en afdeling, og det var jo også det man fandt frem til senere.

FOR AT SKÆRE DET UD I PAP. NU PÅ DIN ARBEJDSPLADS, DER MELDTE I JER TIL SMEDENES LÆRLINGEFORENING. ER DET NOGET MED DE TO SIDSTE ÅR ELLER KUNNE MAN BLIVE OPTAGET LIGE FRA DEN DAG MAN VAR KOMMET I LÆRE?

Reglen var den, at for at være understøttelsesberettiget i forbundet, når man var udlært, så skulle man have været medlem af lærlingeforeningen i to år. Og det var der selvfølgelig nogen, der valgte at gøre det på den måde, men i øvrigt var der jo frit slag for alle, og derfor snakkede vi jo godt med vores folk, og vi havde jo også en masse gode arrangementer i lærlingeforeningen som sådan. Og dermed fik vi faktisk alle med fra starten. Men det skal indrømmes, at det var et problem mange steder. Der var jo mange som sagde "at vi kan jo bare nøjes med de to år vi skal for at være understøttelsesberettigede".

NU NÆVNTE DU FØR, AT DER VAR EN DEL SVENDE MED I SEKRETARIATET. HVORDAN SÅ DET UD I SMEDENES LÆRLINGEFORENING?

Der var vi en bestyrelse på først syv, og så udvidede vi den til ni, og der var det meste af tiden kun én svenderepræsentant. Men i en periode havde vedkommende meget travlt, og der var de to, der hjalp hinanden, og nogle gange var de der begge to.

SÅ SKAL JEG LIGE HØRE, HVORDAN BLEV DEN SVENDEREPRÆSENTANT SÅ VALGT?

Det var afdelingsbestyrelsen, som valgte vedkommende.

I HAVDE IKKE NOGET MED DET AT GØRE?

Jo, vi havde noget med den at gøre, men vi havde ingen indflydelse på valget af svenderepræsentant.

SÅ SKAL JEG OGSÅ LIGE HØRE – NÅR NU SMEDENES AFDELING HAVDE GENERALFORSAMLINGER, HAVDE LÆRLINGENE SÅ STEMMERET?

Nej – vi havde end ikke adgangsret, vi var ikke medlemmer af forbundet. Det lykkedes os at komme frem til at vores bestyrelse, og det var de her syv og lidt senere ni, at vi fik adgangskort, så vi kunne få lov til at overvære generalforsamlingen, og det var de også lidt forundrede over.

VIL DET SÅ SIGE, AT DEN SVENDEREPRÆSENTANT, DER VAR I SMEDENES LÆRLINGEFORENING, VAR DET DEN DER GIK MED OVER I SEKRETARIATET?

Ja.

DET VAR IKKE EN HELT ANDEN FRA SMEDENES ...?

Hvis Smedenes fagforening skulle repræsenteres i Faglig Ungdoms sekretariat, så var det den pågældende svenderepræsentant, man sendte med.

DE SVENDE, DER SAD I FUS SEKRETARIAT, BLEV DE VALGT PÅ REPRÆSENTANTSKABSMØDET?

Ja.

BÅDE AF SVENDE OG LÆRLINGE? MAN STEMTE OM DET?

Det var yderst sjældent, vi stemte om svenderepræsentanter. Jeg kan ikke erindre mig, at vi har gjort det. Forklaringen var den, at det var selvfølgelig et noget slidsomt arbejde, og næsten halvdelen kunne jo blive valgt. Jeg erindrer ikke noget kampvalg. Det aftalte man simpelthen. Hvis der var nogen, som var særlig glade for det, og mente de havde tid og kræfter til det, så gik de ind i det. Det var ikke noget problem overhovedet.

DET NÆSTE VI VIL PRØVE AT KIGGE LIDT PÅ DREJER SIG OM AT GRIBE OM EN NÆLDEROD. DET DREJER SIG OM DE POLITISK ORGANISEREDE. FØRST SÅ SKAL JEG LIGE STILLE DET SPØRGSMÅL; HVORFOR KUNNE EN STEFFEN SCHOU, SOM JO VAR KOMMUNIST, BLIVE VALGT SOM FORMAND, PÅ DET TIDSPUNKT HAN BLEV. HVAD VAR BAGGRUNDEN FOR DET?

Jeg kan fortælle dig, hvordan det foregik, for jeg var selv til stede på den pågældende generalforsamling. Han blev bragt i forslag, der var ikke andre forslag, og dermed var han valgt.

NÅ.

Det er selvfølgelig at komme om ved det på en billig måde. Steffen var i bestyrelsen i smedenes lærlingeforening. Det var jeg også selv på det tidspunkt. Og havde gjort et godt og et stort stykke arbejde der og havde ført sig frem som en markant leder fra vores side på det tidspunkt. Det er ikke forkert at sige, at vi var en af de største, af de to største lærlingeforeninger på det tidspunkt, og vi var den lærlingeklub som markerede sig mest i byen og også i Faglig Ungdom. Så vidt jeg husker, så var det en murerlærling, der gik af. Der var i hvert fald ikke kampvalg på det tidspunkt, det var der ikke da Steffen blev valgt og det var i -65.

DA STEFFEN BLIVER VALGT, DER KOMMER DU IND LIDT SENERE. VAR DER INGEN BEGRÆNSNINGER PÅ HVOR MANGE DER KUNNE KOMME IND FRA METAL.

Nej.

HVORDAN VAR FORDELINGEN SÅ BLANDT LÆRLINGENE. ALTSÅ VAR DET SÅDAN AT METAL FAKTISK KUNNE HAVE ALLE PLADSER?

Principielt ja, men det ville selvfølgelig være utænkeligt. Det fordelte vi rundt omkring. Det hang jo meget sammen med, dels hvor stærkt de enkelte lærlingeklubber kørte, hvad man havde af overskud, og hvad man havde af kvalificerede folk, man kunne og ville sætte ind. Men det meste af tiden sad vi nok to fra Metal.

PÅ DET TIDSPUNKT SAD DER ALTSÅ OGSÅ DSU'ERE I FAGLIG UNGDOM? DE AKTIVE, I HAVDE I FU, VAR DET POLITISK ORGANISEREDE I UNGDOMSFORENINGERNE ALLE FOLK ELLER...?

I vid udstrækning. Og var de ikke organiserede, så var de i hvert fald interesserede på en eller anden måde; havde politiske holdninger til det. Der var folk fra DSU og fra DKU og med mange forskellige holdninger svingende imellem de to yderpunkter.

I DELTE LOKALER MED DSU'ERNE OPPE I AMALIEGADE. VAR DET PROBLEMFRI, KUNNE I GODT FINDE UD AF DET. Det gik meget godt det meste af tiden syntes jeg. Jeg vil ikke sige, der ikke var kontroverser, for det var der selvfølgelig. Jeg syntes aldrig, det var af en sådan karakter, at det ligefrem prægede vores arbejde.

I SKRIVER PÅ ET TIDSPUNKT I JERES PROTOKOLLER, AT I VAR NØDT TIL AT KØBE ET SKAB FOR AT HAVE JERES TING I FRED, JEG TROR DET VAR I 68, MEN DET HAR IKKE VÆRET NOGET STORT PROBLEM?

Nej, det har det ikke.

HVORFOR GÅR I PÅ ET TIDSPUNKT I FORHANDLINGER, DET ER I EFTERÅRET '65, MED FÆLLESORGANISATIONEN, DSU OG FRIT FORUM OMKRING UDGIVELSE AF ET BLAD, DER HEDDER "NB". HVORFOR UDGIVER MAN IKKE SIT EGET BLAD?

Ja, hvorfor vi ikke udgav vores eget blad, ja det kan jeg tage først; det var fordi, det havde vi ikke penge til. Faglig Ungdoms økonomi var på det tidspunkt mest baseret på det kontingent, de enkelte lærlingeforeninger betalte og så på tilskud fra Fællesorganisationen. Det sidste havde stået fast på et kronebeløb i en meget lang årrække, og det har det også gjort efter den tid, og det er klart, at pengene er blevet mindre og mindre værd, og vi kunne ganske enkelt ikke få et blad som sådant til at hænge sammen. Hvorfor vi gik med i det andet, det var fordi det blev vi anmodet om fra Frit Forum, og vi håbede da også på, at vi ad den vej kunne få nogle af vores synspunkter ud, og det fik vi rent faktisk også. Vi skrev en del i "NB", det var der selvfølgelig også andre der gjorde, og vores problem var, at vores holdninger dermed ikke stod så skarpt, som vi kunne ønske os. Men det var simpelthen det forhåndenværende søm, og det slog vi på.

HVORDAN VAR DET SAMARBEJDE I "NB". DER ER EN EPISODE, JEG TROR DET ER I '67, HVOR DER ER FOLKETINGSVALG, HVOR I BEKLAGER JER OVER AT VÆRE BLEVET TAGET TIL INDTÆGT FOR AT ANBEFALE SOCIALDEMOKRATIET? HVORDAN VAR SAMARBEJDET ELLERS OMKRING DET BLADARBEJDE DÉR?

Det var nok i nogen situationer noget anstrengt, og vi var ikke fuldt tilfredse med det. Og vi truede også flere gange voldsomt med at afbryde det bladsamarbejde, vi var med i, og så måtte andre så gøre med det, hvad de ville. For det var en fast regel dengang fra Faglig Ungdoms side, at, og det er det altid når vi kommunister – og jeg er altså også selv kommunist – arbejder med faglige ting, at når vi arbejder med faglige ting, så arbejder vi med faglige ting, og så holder vi partipolitikken udenfor. Og vi krævede jo også dengang, og det var også nødvendigt, at det arbejde, der foregik i FU, det ikke måtte bindes politisk, hverken til socialdemokratisk eller til anden side. Og det var jo det vi

kunne mærke, at man ville gøre fra Frit Forums side, og det protesterede vi voldsomt over. Det var da en del af vores arbejdsmetode, som vi brugte i mange, mange sammenhænge; at vi ville gerne have med de politiske ungdomsorganisationer at gøre, men det var under betingelse af, at vi kunne have med dem alle sammen at gøre. Det var ikke sådan, at vi tog den ene den ene gang og den anden den anden gang. Vi var med, når vi kunne blive enige om det, og det ville i praksis sige, når DSU og DKU kunne blive enige om det, så var vi også med, ellers så var vi ikke.

I STARTER JO FAKTISK PÅ SAMME TID, SOM I REELT KOMMER IGANG MED "NB" MED AT UDGIVE JERES EGET BLAD "FAGLIG UNGDOMS ORIENTERING"? MEN DET VAR MÅSKE IKKE NOGET SÆRLIGT, KUN TIL LÆRLINGEFORENINGERNE ELLER...?

Nej, det er vel dårligt, hvad man kunne kalde et blad. Men jeg kan sige dig, at det var økonomien, der var årsag til det, og det hang igen sammen med den struktur, som vi havde, at langt hovedparten af de ressourcer, som lærlingeklubberne rådede over, de var meget meget forskellige. Stærke fag med et forholdsvis beskedent antal lærlinge, de kunne putte mange penge i per medlem, andre havde det sværere. Jeg erindrer, vi var voldsomt misundelige på typograflærlingene. Vi syntes, de kunne få alt muligt fra deres fagforening. Det kan selvfølgelig ikke passe, men altså i forhold til hvad der kunne blive, ja jeg vil ikke påstå, at vi blev sultet fra smedene, det gjorde vi ikke, men vi var en stor organisation med helt andre forhold, og det satte sine begrænsninger.

LIDT MERE GENERELT. I ØKONOMIEN, DER SIGER DU, AT I VAR AFHÆNGIGE AF FO OG FAGFORENINGERNE OG I SELVE ARBEJDET, DER VAR DER SVENDEREPRÆSENTANTER FRA FAGFORENINGER OG FO. BETØD DET NOGET FOR ARBEJDET I LÆRLINGEFORENINGERNE, BETØD DET, AT MAN SÅDAN SKULLE PASSE PÅ, VAR DER NOGEN DER SAD MED EN LØFTET PEGEFINGER. BETØD DET NOGET, AT MAN HAVDE TO TING, MAN LIGESOM SKULLE VÆRE OPMÆRKSOM PÅ?

Jeg kan ikke sige, det har gjort det for mit eget vedkommende. Der har jeg ikke haft nogen problemer, hverken i Metal eller i Faglig ungdom, men det var vel i grunden filosofien bag hele systemet, at der lige skulle holdes lidt øje med de unge mennesker, at der ikke var nogen, der havde fingrene i kasse og sådan noget, men det har jeg heller ikke været ude for af nogen art. Men det har ikke været noget problem, der hvor jeg selv har været med.

NU TÆNKTE JEG IKKE BARE PÅ FINGEREN I KASSEN, MEN OGSÅ HVAD DU HAVDE AF POLITIK PÅ FORSKELLIGE TING?

Ja, men jeg erindrer heller ikke dér, at det har været noget problem, men selvfølgelig var det også derfor, at vi holdt den stramme linje, den håndfaste tværpolitiske kurs, som vi kørte. Det var da selvfølgelig for ikke at få problemer, og de kunne da være kommet fra alle sider. En dominans fra en bestemt side ville selvfølgelig fremkalde en reaktion fra den anden side, og det var netop også fordi vi ikke ville risikere at få problemer, at vi kørte på den måde.

JEG VIL GODT GRIBE FAT I EN ANDEN AF DE TING, I ARBEJDEDE MED, NEMLIG BOLIGARBEJDET. HVORDAN VAR BOLIGSITUATIONEN FOR UNGE MENNESKER PÅ DEN TID I AARHUS?

Den var meget anstrengt. Det var boligsituationen i det hele taget. Men nok specielt for ungdommen. Man skal gøre sig klart, det var før 1970, før storkommunens tid. Dengang havde man stadigvæk et boliganvisningsudvalg i byen. For at kunne leje en lejlighed så skulle man godkendes af det, og det betød i praksis, at man skulle være gift. Langt hovedparten af vores medlemmer var afskåret fra at få en lejlighed, uanset at man måtte have økonomi til det; det havde man heller ikke. Vi boede, ja mange boede selvfølgelig hjemme hos vores forældre, hos ældre søskende eller bekendte, som man kunne, eller også boede man på små loftsværelser rundt omkring. Hjem omkring ved mor og hente madpakken på vej til arbejde og så videre. Det var ikke nemt. Nogle af de resultater, vi opnåede i 60'erne, det har nok været omkring '65, det var, at vi kom med i studenternes værelsesanvisning, at vi fik accepteret at vores medlemmer også kunne henvende sig til deres værelsesanvisning og få anvist værelser der, og det betød temmelig meget, for alene det at finde et værelse, det kunne være uhyre svært. Det er det jo sådan set også nu om dage. Det hænger også sammen med den store udvidelse af antallet af studerende, der er kommet i byen siden. Men dengang, det var meget vanskeligt. Man kunne søge efter et værelse i måneder, som både var så man kunne bo i det, og så man kunne betale det. Det prøvede jeg også selv, men det var helt sædvanligt. Det var også derfor vi indgik i Boligfonden for unge under uddannelse på det tidspunkt. Det er ikke noget, jeg ved ret meget om, for det var ikke mit eget arbejdsområde, men vi var med i det, og vi gjorde det, som vi mente, vi kunne for at få bygget flere ungdomsboliger i byen. Og det har jo da også sin ret. Det var et stort problem for vores medlemmer.

I VAR MED I NOGET DER HED DE UNGES BOLIGAKTION. HVAD VAR DET FOR NOGET?

Øh, jeg kan godt huske udtrykket, men jeg skal indrømme at jeg ikke lige på stedet ...

DET VAR ÅBENBART IKKE NOGET, DER HAR OPTAGET JER GEVALDIG MEGET?

Joh, nok, men det var ting, som jeg ikke selv rigtig havde med at gøre.

DET VIL SIGE BOLIGFONDEN, DET VAR SÅDAN SET KOLLEGIEARBEJDET?

Ja, den arbejdede vi en del med.

SÅ ER DER NOGET DER HEDDER UNGDOMSHUS. FAGLIG UNGDOM, DE STILLER ALLEREDE I '52, DET ER FØRSTE GANG JEG HAR SET DET I HVERT FALD, KRAV OM ET UNGDOMSHUS SPECIELT TIL DE FAGLIGE UNGE OG DET VI ER KOMMET FREM TIL ER, AT DET KRAV MÅ VÆRE KOMMET AF DET MAN KALDTE DET UNGE AARHUS, DER ARRANGEREDE NOGLE GEVALDIGE FESTER OG MUSIKAFTENER OG SÅ VIDERE, HVOR MAN SAMLEDE MANGE MENNESKER. ER DET DERFRA DET KOMMER DET KRAV OM ET STED AT VÆRE ELLER ...?

Jeg tør ikke sige, om der er en forbindelse med det. Kravet var jo rejst på det tidspunkt, jeg begyndte at arbejde i lærlingeforeninger, men jeg ved, det er rejst som forslag på en generalforsamling i FU først i 60'erne; at man skulle arbejde på at få et ungdommens hus, men det er korrekt, at det specielt var fagbevægelsens unge. Det var det.

I HAR NOGET DER HEDDER FAGLIG UNGDOMS BYGGEFOND. ER DET NOGET, DER KNYTTER SIG TIL DET DER?

Så vidt jeg ved, ja.

HVAD SKULLE MAN BRUGE ET UNGDOMMENS HUS TIL?

Det skulle vi bruge til faglige aktiviteter for lærlingeklubberne og ungdommen i det hele taget, men det var det der var hensigten med det, det var at støtte den faglige side af det.

NU SIGER DU TIL FAGLIGE AKTIVITETER, PRØV ENGANG LIGE AT SIGE ...

Ja – vi kæmpede jo voldsomt med mange ting, og det var jo simpelthen for at styrke det arbejde, der fandt sted i lærlingeforeningerne. Vi kæmpede jo meget hårdt, der var to hovedpunkter, hvis jeg må tage dem nu, der var to hovedfronter; dels spørgsmålet om uddannelsen, som virkelig i stor udstrækning var forældet, også uanset de pæne ting jeg har sagt om min læreplads, den var forældet, mesterlæren. Og vi kæmpede voldsomt imod den,

med kravet om mesterlærens afskaffelse, for at få efg-uddannelserne. Det prægede hele vores arbejde meget voldsomt, og jo mere aktivitet vi kunne sætte i gang, desto nærmere håbede vi jo på, at vi kunne få vores egne forbund og arbejdsgivermodparten selvfølgelig til at komme igennem, til at komme frem til at ændre uddannelsessystemet, og det er jo altså noget, der er lykkedes senere hen. Ikke selvfølgelig kun i kraft af vores aktivitet, men også ...

Det var den ene side af det, men det andet, og det var lige så vigtigt, det udfoldede vi i forbindelse med overenskomsterne, det var lønspørgsmål. Vi tjente mildest talt ikke ret meget. Vi var om muligt endnu fattigere end de unge mennesker, de er nu om dage, og dengang var det jo alligevel ret almindeligt, at man var en 16–17 år, når man kom i lære og altså der en 20 år, når man var færdig, udlært. Og man var jo voksne mennesker, og det var jo fandeme lønninger vi fik, som det næsten ikk' var til at eksistere for. Og jeg kunne også anføre talrige eksempler på folk, som simpelthen holdt op midt i deres læretid, for de kunne ikke ta' de forhold, som de blev budt. Og alt det krævede jo selvfølgelig en masse ting, en masse møder, en masse skrivelser, en masse resolutioner og forskellige andre ting. Og det var et stort apparat, og det var langt fra alle, som havde gode forhold at gøre det under. Og derfor mente vi, at det var ting, der kunne styrke vores aktivitetsniveau, hvis vi fik nogle bedre forhold. Faglig Ungdom her i dag har jo også væsentligt bedre forhold til at arbejde under, end vi havde dengang. Men det var nok det som var hovedtanken bag det; simpelthen at styrke organisationen.

Og det skal indrømmes, at det var simpelthen en løbende kamp for os, men det var nu ikke kun for os, det har det været alle dage og er det endnu, det er jo kampen om at få gjort de unge mennesker fagligt aktive, der blev udfoldet. Et mægtigt arbejde i den sammenhæng, og det tog også tid og kræfter, og skrivemaskiner og papir og det hele, og det var også ting vi mente, at vi kunne udbrede derigennem.

JEG VIL GODT FØLGE DET DÉR OP MED JERES ARBEJDE MED AT FÅ GJORT UNGE AKTIVE. HAVDE I NEMT VED AT FÅ LÆRLINGENE AKTIVE, HAVDE I NEMT VED AT FÅ DEM MED PÅ KURSER I FU, I LÆRLINGEFØRENINGEN OSV....? ELLER VAR DET ET SEJTRÆKKERI FOR AT FÅ FOLK MED?

Det var meget svingende. I perioder kunne det godt være meget krævende. Men jeg synes, vi havde nogenlunde succes med at få samlet de kurser, som vi afholdt. Det var meget et spørgsmål om det arbejde, der blev udført ude på

arbejdspladserne, altså der hvor lærlingene var, direkte – på de store af vores arbejdspladser, jeg har nævnt. Vi var 50 ude på "Jæger", på Frichs var der omkring ved 100 lærlinge på samme tidspunkt, Sabroe var de vel en 60–70 stykker, på AMC – Aarhus Maskin Compagni – der har de vel også været en halvthundrede stykker. Og det var de arbejdspladser, de grupper, der gik der, der dannede kernen i vores aktivister. Og når ellers det gik godt derude, og man lagde sig i selen, så kunne der godt samles store forsamlinger, og der kunne godt sættes ting i gang. Men det er klart, at det var også et spørgsmål om mennesker, der kom og gik, forstået på den måde at de blev færdige og blev udlært og andre skulle til og så videre, og det svang noget. Jeg var med i lærlingearbejdet, de fire år jeg var i lære, og det var i nogen grad op- og nedture.

HVAD FORSØGTE I AT TRÆKKE PÅ? VAR DET RENT FAGLIGE TILBUD, ELLER FORSØGTE I OGSÅ AT GRIBE FAT I DET DER INTERESSEREDE UNGE PÅ DET TIDSPUNKT – ALTSÅ UD OVER DET FAGLIGE FOR AT TRÆKKE FOLK TIL? ALTSÅ, I DAG ER DET MEGET TING SOM BODY-BUILDING OG VIDEO OG DEN SLAGS TING, SOM MANGE AF VORE KAMMERATER BESKÆFTIGER SIG MED. PRØVEDE I LIGESOM AT KOMME UD OVER DE RENT FAGLIGE TING?

Ja, det gjorde vi. Ikke lige med bodybuilding og video, men vi holdt da nogen mægtige baller hos smedelærlingene i Aarhus Kongreshus, også så det måske nogle gange gik lige voldsomt nok til. Ja, også oppe i Stakladen en enkelt gang, tror jeg vi var, men det var en af måderne, og det var det da også når vi holdt kurser, weekendkurser, hvor det er klart, at vi selvfølgelig holdt de faglige ting i gang i kursustiden lørdag og søndag, og hvor vi selvfølgelig også var en tur ude at more os om aftenen, lørdag aften, og det trak selvfølgelig også at komme ud at se nogen nye omgivelser, nogle nye mennesker.

NU HAR DU NÆVNT DET DER MED KURSER. HVAD ER DET FOR NOGLE KURSER, OG HVEM HENVENDER DE KURSER SIG TIL? ER DET LEDERE INDEN FOR LÆRLINGEFORENINGERNE, ELLER...?

På FU-niveau, ja, men vi kørte sådan set det samme i lærlingeforeningerne, hvor vi rettede det imod alle vore medlemmer.

OG HVAD KUNNE SÅDAN NOGLE KURSUSOVERSKRIFTER VÆRE?

Overenskomster, lærlingelov, sikkerhedsregler, den slags ting. De forhold, som man var undergivet som lærling i de helt konkrete omstændigheder.

I ÅRENE OP TIL 65-67, DER KOMMER DER TIL AT SKE EN ÆNDRING I INDHOLDET AF KURSERNE. INDTIL DA GÅR DET MEGET PÅ NOGET MED TALEKURSER OG DEN SLAGS, MEN DET ER SOM OM DER SKER EN ÆNDRING TIL AT MAN BEGYNDER AT DISKUTERE MERE FAGLIGE OG POLITISKE TING SENERE. MEN DE TALEKURSER, HVAD GIK DE EGENTLIG UD PÅ, DET VAR VEL IKKE NOGET MAN KUNNE FÅ ALMINDELIGE LÆRLINGE MED PÅ, ELLER ... ?

Jeg tør ikke sige det, jeg har ikke deltaget i sådan et, men det er nok rigtigt, at der sker en ændring med FU i de år, '65 og fremefter. Der tog vi en mere markant fagpolitisk stilling til tingene, der overgik vi mere til det, som vi betegner som en faglig kamporganisation. Man kan selvfølgelig lægge meget forskelligt i en lærlingeforening. Man kan da, hvis det er filosofien bag det, lave det til en selskabsforening. Det var altså ikke filosofien bag det i de år, og er det vel fortsat ikke, men det kræver jo også diskussioner, og det var da heller ikke altid, der var fuld enighed om det. Men det var selvfølgelig også derfor vi kørte en fast linje om, at vi skulle være fagligt aktive, men vi skulle også være tværfaglige. Vi skulle ikke binde os til bestemte synspunkter.

SELV OM I LÆGGER DEN LINJE, AT I GERNE VIL VÆRE ENIGE OM TINGENE OG ALLIGEVEL PRØVE AT UDVIKLE DEN FAGLIGE KAMP, SÅ HAR I PROBLEMER UNDERVEJS, OG DET DREJER SIG OM NOGLE KLUBBER, SOM SIMPELTHEN TÆNKER PÅ AT MELDE SIG UD AF FU, FOR EKSEMPEL HAR DU VÆRET HENNE VED TYPOGRAFERNE, JEG TROR DET HAR VÆRET I '68, OG SNAKKE MED DEM OM, AT DE IKKE SKULLE MELDE SIG UD AF FU, HVOR DISKUSSIONEN ER, OM FU SKAL VÆRE EN SELSKABSFORENING ELLER EN FAGLIG KAMPORGANISATION. VAR DET NOGET I HAVDE PROBLEMER MED, VAR FU INDIMELLEM ET HESTEHOVED FORAN KLUBBERNE?

Ja, jeg synes nok i nogen situationer, vi har været et hestehoved foran nogle af klubberne, men jeg vil ikke påstå, at vi har været, hvad skal vi kalde det, ungdomsgruppen, lærlingemassen som sådan. Men der var divergerende opfattelser nogle steder, og nu har jeg før nævnt typograflærlingene. Jeg har bestemt ikke noget ondt at sige om dem, det var vældig gode kolleger, og det var også dengang en stærk fagforening, som det er nu – en af de stærkeste overhovedet i øvrigt – men vi kan nok sige det på den måde, at deres fagforening hjalp dem sgu mere end tilfældet var med de fleste fagforeninger, og det har nok at gøre med at, jeg kender meget til typografforbundet, fordi jeg selv har en far, der er typograf. Og det er en kendsgerning, det ved vi, og det er simpelthen en af årsagerne til Typografforbundets vældige styrke, at man plejer det enkelte medlem mere end man gør i langt de fleste andre forbund. Og man plejede også dengang fra fagforeningens side sine lærlinge noget bedre, end man gjorde de fleste steder. Og der var det ved det, at typograflærlingene følte ikke helt det samme behov, som vi andre gjorde for, hvad der skulle ske i FU, og derudaf udspandt der sig også nogle divergerende opfattelser. Men det

snakkede vi om, og jeg erindrer kun typograflærlingene som nogle af de stærke i FU. Det var nogle af dem, vi altid kunne regne med. Der var også divergerende opfattelser i nogen af de andre klubber, men det snakkede vi også om.

HVAD VAR DET, DET GIK PÅ? VAR DET SÅDAN, AT TYPOGRAFERNES LÆRLINGEFORENING HAVDE SAGT TIL JER, AT DE VILLE TRÆKKE SIG UD AF FU?

Jeg kan ikke huske, om det blev sagt direkte, men det skumlede i hvert fald i krogene, og det er klart, at det ville være et stort tab, og det gjorde vi da, hvad vi kunne for at forhindre

JEG ER LIGE VED AT TRO, AT DET HER KAN BRINGE OS OVER I NOGET ANDET, I OGSÅ HAR BESKÆFTIGET JER MED, FORDI SÅ VIDT JEG HUSKER, SÅ ER DET HER NOK KOMMET AF EN DISKUSSION OMKRING VIETNAM, VIETNAMKRIGEN; EN DISKUSSION AF KRIGEN, OM MAN SKULLE KRÆVE, JEG TROR DET VAR BOMBNINGEN AF NORDVIETNAM, AT DEN SKULLE OPHØRE. KAN DU HUSKE NOGET OM DEN DISKUSSION, OM AT KIGGE LIGE UD OVER DE FAGLIGE GRÆNSER PÅ VERDEN OMKRING JER, VAR DET NOGET I DISKUTEREDE MEGET. SÅ VIDT JEG HUSKER, VAR HK OGSÅ IMOD, AT MAN SKULLE TAGE STILLING TIL DEN SLAGS TING?

Ja, det var de. Og jeg skal indrømme, at jeg ikke kan huske ret meget detaljeret om det, det skal jeg vedstå, men jeg kan godt huske, vi havde diskussionerne om det, og det var min egen opfattelse, og flertallets, at vi skulle beskæftige os med verden omkring os. Ikke hovedsagelig, vi skulle hovedsageligt beskæftige os med faglige spørgsmål, det var det, vi var dertil. Men det var også rimeligt, at man skulle beskæftige sig med verden rundt, for det kom jo også vores medlemmer ved, men igen var vi politisk forsigtige, forstået på den måde, at vi ikke ville binde os ensidigt til nogen ting i fagbevægelsen. Det havde man selvfølgelig også divergerende opfattelser af rundt omkring. Eksempelvis så kan man jo sige, at når vi ville være enige med for eksempel DSU, ja så var der jo også sket store forandringer, store meningsforskelle for eksempel i DSU. Fløje i DSU var jo for eksempel imod Vietnamkrigen – fordømte USA voldsomt, andre var jo mere forbeholdne. Socialdemokratiet var jo stærkt splittet i forhold til de ting de år, og man kunne sagtens få forskellig besked fra forskellige socialdemokrater, om hvad man skulle mene om de ting. Og HK var ikke altid så glad ved de ting, som vi lavede.

HVIS VI HOLDER FAST VED DE TING OMKRING VIETNAM, SÅ DELTAGER I I FEBRUAR '67 I
UNDERSKRIFTSINDSAMLINGEN, DER SENERE RESULTERER I 23.000 UNDERSKRIFTER PÅ KRAVET OM AT USA SKAL
STOPPE BOMBNINGEN AF NORDVIETNAM. ER DET NOGET MAN GÅR IND I MED AT SIGE, AT FU STØTTER DET DER,
ELLER VAR I PÅ GADEN FOR AT SAMLE DE UNDERSKRIFTER IND? ELLER VAR I MEGET EN MØDEFORENING?

I den sammenhæng var vi nok meget en mødeforening – det var nok mere
med vores knyttelse til selve aktionen.

I DELTAGER SENERE, DET VAR I MAJ '67, I EN AKTION I FORBINDELSE MED AMERIKANSK FLÅDEBESØG I AARHUS.
HVAD LAVEDE I DA VED SELVE AKTIONEN?

Nå, men vi har haft aktivister nede at deltage på kajen i selve aktionen. Jeg kan
ikke ... det har vel været det, den aktion har drejet sig om, og der er man løbet
sammen om det – så vidt jeg husker. Det skete jo jævnligt at de kom, de folk
der. Og det var ikke altid noget, man vidste i forvejen. Og mange gange der
skulle det jo arrangeres hu hej, vilde dyr, og det var faktisk det, der skete; man
fik trykt en løbeseddel om, hvem der deltog i demonstrationen, og så var det en
tur ned med standere og faner, og så stod vi der på skift i de par dage det
varede, indtil man var væk igen. Det var den måde, det foregik på.

NU SIGER DU VI DER – HVEM ER DET DER TAGER INITIATIV TIL AT NOGET SÅDANT SKAL SKE?

Det var forskelligt, det var de politiske ungdomsorganisationer, der løb sammen
om tingene. Enten blev der fra DKU ringet til DSU. Også nogle gange omvendt,
og når vi ligesom var sikre på, at man var enige om det, nå ja, så gik vi osse med.
Jeg mener ikke, vi var udfarende kraft i sammenhængen der.

MEN DET VIL SIGE, AT DET VAR DEN HOVEDREGEL, DU NÆVNTE FØR, AT NÅR DKU OG DSU KUNNE FINDE SAMMEN
OM NOGET, SÅ VAR DET AT I KUNNE GÅ MED?

Som gik ud over de faglige spørgsmål, ja, så gik vi med. Og det betyder faktisk,
at selvom vi var meget forskellige, og det er vi da endnu, jeg møder stadig
nogen af dem, så gik det faktisk ganske godt. Der skete faktisk ganske mange
fornuftige ting, også selv om vi ævlede af og til, det gør man jo.

I LAVEDE OGSÅ PÅ ET TIDSPUNKT ET FØRSTE MAJ MØDE SAMMEN MED DKU OG DSU OG ANDRE ORGANISATIONER.
HVORDAN LÅ DET MED DE FØRSTE MAJ-MØDER PÅ DET TIDSPUNKT, HAVDE MAN DEMONSTRATIONER ELLER...?

Ja, det havde man, men de var strengt partibundne. Jeg tror, den du nævner
der, det har været en undtagelse fra reglen. Der blev gjort forsøg på at lave en
samlet, en enig partidemonstration i byen, men de aftaler, som lå, var altså af en

karakter så det gik mere eller mindre i fisk, og jeg mener heller ikke, at de er blevet gentaget siden.

DER STÅR, AT DET VAR I SAMARBEJDE MED DSU OG NOGET DER HEDDER SUF, HVAD DET SÅ END VAR FOR NOGET...?

Socialtistisk ungdoms Forum.

... FRIT FORUM OG STUDENTER SAMVIRKET.

Ja, men jeg mener, det var sammen med partiernes demonstration ud til Friheden, som mere eller mindre var, vil jeg betegne, mislykket af nogle helt andre årsager.

DET KAN VÆRE AT VI SKAL PRØVE AT GRIBE LIDT FAT I DET FAGLIGE ARBEJDE OMKRING OVERENSKOMSTERNE. DET ER NOGET SOM VI ANDRE JO OGSÅ BESKÆFTIGER OS MED EN GANG HVERT ANDET ÅR IGENNEM LÆNGERE TID. DEN DEMONSTRATION, SOM DU FØR HAR OMTALT, I LAVEDE I, JEG TROR DET VAR '65 ... ELLER VAR DET '67, NÅ, DET VAR I HVERT FALD DEROMKRING. OK, '67, DER HAR I REJST SEKS KRAV, OG DET DREJER SIG OM:

En løn til at leve af

Fuld løn under sygdom

Fuld løn under skoleophold

Ved læretidsforlængelse; at man skal have svendeløn

Samme tillæg som de udlærte svende

Fire ugers ferie for alle unge under 18

I FORBINDELSE MED DEN OVERENSKOMST, DER ER DET I LAGER EN GEVALDIG DEMONSTRATION. KAN DU FORTÆLLE LIDT OM, HVORDAN DEN KOMMER OP AT STÅ. DET VAR ALTSÅ EN DEMONSTRATION DEN 15.12.66 MED 3000 DELTAGERE. HVILKET BENARBEJDE LAVEDE I FOR AT FÅ DEN OP AT STÅ? HVORDAN FIK I SÅ MANGE LÆRLINGE PÅ GADEN?

Ja, vi lavede jo det benarbejde, at vi henvendte os til alle vore aktivister, på alle lærlingeklubber, på alle arbejdspladser, simpelthen alle vi kunne få fat i, for at klargøre dem, og det hang vel sammen med diskussionerne på efterårsgeneralforsamlingerne for at få en stærk manifestation af de krav, som vi mente måtte stå i forreste række. Vi havde, så vidt jeg husker, en speciel smedelærlingedemonstration noget før, som vi også havde megen succes med, og den var så rimelig, at vi valgte at gentage, og det var vel et resultat af en udvikling, vi var kommet frem til; at vi skulle have noget mere fagpolitisk op at stå. Vi skulle have en stærkere markering af de problemer, ungdommen havde. Og det havde vi jo altså også held med at komme frem til.

KUNNE I MÆRKE NOGEN RESULTATER AF, AT I HAVDE DEN?

Ja, helt bestemt. I hvert fald for metal og overenskomsten i '67. De forhøjelser, man var kommet frem til, var væsentligt bedre end de resultater, man havde set på tidligere tidspunkter, den overenskomstfornyelse per marts '67. Det var et ganske betydeligt skridt fremad for os, det var det. Og vi havde da en masse fornøjelse af aktiviteterne på anden måde. Det var et løft i det arbejde.

DET VAR NOGET MAN KUNNE MÆRKE EFTER DEMONSTRATIONEN, AT DET GAV NOGET I LÆRLINGEFORENINGERNE?

Ja, helt bestemt.

I IVÆRKSATTE OGSÅ PÅ ET TIDSPUNKT EN STØRRE LÆRLINGEUNDERSØGELSE, SOM DET I MARTS '68, ALTSÅ TO MÅNEDER FØR DU GÅR AF, DER HAR I FÅET 2000 BESVARELSER IND PÅ DEN UNDERSØGELSE. NU HAR VI IKKE RESULTATERNE AF DENNE UNDERSØGELSE LIGE HER, MEN VI SKAL NOK FINDE DEM. MEN KAN DU SELV HUSKE NOGET; HVAD I GERNE VILLE UNDERSØGE, OG HVILKE RESULTATER I FIK UD AF DET?

Ja ... nej, jeg kan ikke fortælle dig resultatet for, som du siger, det var to måneder før jeg gik af. Det der var hensigten med den, det var ganske enkelt at dokumentere de horrible forhold, vores medlemmer levede under. Det var noget vi diskuterede, også meget med den voksne fagbevægelse; jamen har de unge mennesker det nu også så dårligt? Og så kan man jo altid hive eksempler frem på unge, der bor hjemme i fars og mors parcelhus, med eget værelse, og har hele deres løn som lommepenge og så videre. Den slags eksempler kunne måske også findes, men hovedparten af vores medlemmer havde det ikke ret godt økonomisk, og det mente vi bestemt, vi kunne dokumentere, og det var hensigten med den undersøgelse. Også det forhold, som vi har lige kort berørt; når man ved at unge mennesker, de holdt simpelthen op med at stå i lære og gik ud og blev specialarbejdere, fordi man orkede ikke at køre de fire år igennem på så dårlige vilkår. Og man var også fuldstændig afhængig, faktisk, af hele familiens hjælpsomhed i den periode.

HVIS VI PRØVER AT TAGE LIDT MERE FAT I DET DER FOREGIK PÅ LANDSPLAN, SÅ HAVDE I ET LANDSUDVALG, SOM I HAVDE GENOPLIVET, OG JEG KAN SE – JEG HAR EN PROTOKOL SOM RÆKKER HELT TILBAGE TIL '59, AT DER ER FORSLAG FRA ODENSE OM AT LAVE ET LANDSUDVALG, OG DET BLIVER ALTSÅ NEDSTEMT, ELLER HVAD MAN SKAL SIGE. MEN DET STARTER ALTSÅ I 60'ERNE IGEN, AT I ØNSKER AT LAVE NOGET FÆLLES LANDSARBEJDE. KAN DU SIGE LIDT OM DET ARBEJDE I LANDSUDVALGET; HVAD NYTTE, HVAD BETYDNING DET HAVDE FOR DEN FAGLIGE UNGDOM I DANMARK, HVAD GIK ARBEJDET EGENTLIGT UD PÅ?

Vi nåede nok ikke så langt som direkte til at koordinere nogle aktiviteter. Jeg var selv med lidt længere end et halvt års tid i det, men det der var meningen, det

var selvfølgelig at få nogle impulser fra hvad man lavede andre steder, også at komme frem imod en egentlig landsorganisation af lærlinge. Der var et meget, meget stort antal af lærlinge dengang. Vi har vel været oppe i størrelsesordenen 30–40.000 på landsplan, og det er bestemt nok til, at der kan køres en landsorganisation. Vi havde store drømme og idéer med den landsorganisation, også med eget blad og den slags ting, og hele hensigten med den, det var selvfølgelig at samle styrke til virkelig at kunne give den en skalle for de unge menneskers forhold. Jeg mener, det første konkrete initiativ blev taget efter den store demonstration, vi havde haft her i byen i 1966, og da var lærlinge fra det meste af Jylland til stede, og jeg mener også, der var fra København. Vi havde en taler ovre fra København, fra FU København, og hensigten med den det var, at komme frem til det, der senere blev til LLO. Men det var også svært, og det var også sejt, og der var heller ikke helt de samme meninger om, hvordan det skulle være.

DET DER FØR HAR KENDETEGNET FORSØGENE PÅ AT LAVE EN EGENTLIG LANDSORGANISATION FOR LÆRLINGE, DET ER JO, AT DET ER BLEVET SLAGTET MEGET HÅRDT AF LO, NÅR DET ER BLEVET FOR VELORGANISERET. DEN GANG I STARTEDE OP MED LANDSUDVALGET, HVORDAN VAR KONTAKTEN TIL LO DENGANG?

Altså, vi havde ikke nogen direkte kontakt til LO dengang. FU København havde kontakt til LO. De boede blandt andet i deres bygning ude på Rosenørns Allé. Nøjagtig hvordan det foregik, det tør jeg ikke sige, men det var nok noget med økonomisk tilskud og sådan nogle ting, men jeg nåede ikke selv så langt ind i det arbejde, så jeg mærkede noget til nogen holdninger der.

JEG KAN I HVERT FALD SIGE, AT NOGET AF DET I ER BLEVET ENIGE OM, DET ER, AT DER SKAL VÆRE NOGEN FLERE FU-AFDELINGER HER I LANDET. I LAGER BLANDT ANDET NOGET, DER BLIVER KALDT FU MIDTJYSK KREDS, DER BLIVER SAT IGANG JUNI '67, HVOR I BEGYNDER AT TAGE NOGLE FORSKELLIGE KONTAKTER TIL NOGLE LÆRLINGEKЛУБBER. KAN DU FORTÆLLE LIDT OM DET?

Ja, det kan jeg godt, for vi havde jo i Metal en lang række lærlingeklubber rundt omkring, og dem fik vi på forskellig måde kontakt med, os her fra Aarhus. Og vi havde den fordel, at de metallærlingeklubber, de var der jo faktisk, og de kunne blive kernen. De kunne være med til at oprette Faglig Ungdoms afdelinger rundt omkring i de byer, de hørte hjemme i: Randers, Silkeborg ... rundt omkring. Jeg arbejdede også selv; det var i metals landsudvalg, en snørklet og lidt indviklet struktur, men der repræsenterede jeg det, der hed Vestjysk distrikt, og jeg rejste rundt, og jeg snakkede en del med de lærlingefdelinger,

og vi havde dem også samlet til kurser mindst én gang, kan jeg huske. Og hvor vi forsøgte at få dem til at tage initiativer til at sætte FU-afdelinger i gang, og det gjorde de også rundt omkring, men de var meget hæmmede af strukturen, fordi der var ikke ret mange andre fagområder ude i de byer, der var så store, så de havde noget egentligt lærlingearbejde. De mindre fag ude i de byer, nå ja, de havde lærlinge, og de sørgede for at organisere dem i den udstrækning, de kunne, men de havde ikke noget lærlingearbejde som sådan. Man havde ingen klubber og alt det der, og det betød selvfølgelig, at det var vanskeligt. Det krævede en anden struktur, og det fandt man jo også frem til senere.

MEN HVORDAN FORSØGTE I LIGESOM AT KNYTTE DEM TIL JER. JEG KAN SE, AT SMEDE- OG MASKINARBEJDERNES LÆRLINGE I SKANDERBORG, DEM KNYTTER I TIL JER I JUNI '67, SÅDAN AT DE BLIVER MEDLEMMER AF FU. SÅ SKER DER I ØVRIGT DET, AT DE MELDER SIG UD FIRE MÅNEDER SENERE, OG MELDER SIG IND IGEN ET ÅRS TID SENERE I '68, I DECEMBER '68. DER HAR ÅBENBART VÆRET NOGEN GNIDERIER DER. HAVDE I NOGLE PROBLEMER MED AT HOLDE KONTAKTEN TIL DE LÆRLINGEKЛУБBER RUNDT OMKRING?

Ja, jo – det havde vi. Det var jo op og ned. Alt ungdomsarbejdes karakterer meget flygtigt. Fordi vi jo så 100% er afhængige af unge mennesker, som ville lave den slags ting i deres fritid, og som var unge mennesker, som selvfølgelig var integreret i alle mulige andre ting som unge mennesker, end lige netop det. Og det er faktisk ret slidsomt at lede den slags, hvis man skal gøre det mere målrettet, mere målbevidst. Det er virkelig noget, man skal sætte sin fritid ind til at gøre. Og er ressourcerne små, og kan man ikke hente nogle nogen steder, ja så kan det godt være vanskeligt. Altså, her i byen, så var vi trods alt så mange, så vi kunne danne et sjak, som kunne hjælpe hinanden og støtte hinanden omkring det, og det kan man. Det vil altid være derfor, man står stærkest i de store byer; dér vil altid være en kerne, som man kan bringe til det. Men sådan er det jo ikke i en mindre by som Skanderborg. Jeg kan godt huske, de gutter der, de var meget overladt til dem selv, med små arbejdspladser, med vrangvillige mestre. Skulle de endelig have fri en dag; hva' fanden var nu det for noget og så videre. Det var meget vanskeligt.

HVORDAN VAR DET NÅR I KOM UD FRA AARHUS FOR AT SNAKKE MED DE UNGE DER. HAVDE I NOGEN PROBLEMER MED AT KOMME IND PÅ DE UNGES BETINGELSER FOR LIGESOM AT LAVET ET STYKKE FAGLIGT ARBEJDE. DET JEG MENER ER, AT DET KAN GODT SOMME TIDER VIRKE, NÅR MAN KOMMER FRA DE STORE BYER FOR AT SÆTTE TING I GANG, SOM OM MAN TROR, AT DET HELE BARE KAN KØRE PÅ SKINNER?

Sådan kan det godt virke. Sådan opfatter man nu nok aldrig sig selv, men der var nok nogen skepsis rundt omkring, det var der bestemt. Hva' er nu det for

noget som de banditter ovre i Aarhus nu vil sætte i gang, ikke? Det var der. Jeg vil ikke sige åben mistænksomhed, men der var nok nogen skepsis mange steder.

MEN VIL DET SIGE, AT EN TANKE OM ET LANDSFORBUND PÅ DET TIDSPUNKT FÅR MERE KRAFT EFTER DEN STORE DEMONSTRATION; AT DER KUNNE MAN TAGE TIL SKANDERBORG ELLER TILSVARENDE BYER OG FINDE METALLÆRLINGE, DER IKKE ENGANG HAR NOGEN KLUB. ALTSÅ, DER VAR MEGET STORE FORSKELLE?

Nej, nok ikke metal, men andre fag. Det var et stort problem. Når man tog til en by som Silkeborg, så var der måske tre–fire lærlingeklubber for de største fag, ikke? Og Randers tilsvarende. Det var forholdene. Vi havde det bedst med smedene, og vi havde flest aktivister i Faglig Ungdom fra smedene. Vi havde et smedelærlingelandsmøde i foråret '67.

Vi gjorde et meget stort forarbejde, og vi var næsten endnu mere oprørere dengang, end de er nu, for vi var dødt trætte af metal på landsplan. Også af de folk, som ledede metal på landsplan, det er man jo når man er ung, sådan går det jo nemt, det får nemt den drejning, og vi havde et mægtigt fraktionsmøde i Odense forud for landsmødet. Dengang var der omkring 90 smedelærlingefdelinger på landsplan. Faktisk alle smedeafdelinger havde deres lærlingefdeling, og vi var omkring 30 til stede fra alle de store byer, og det endte jo også med, at det var os, der kom til at dirigere det, da man langt om længe kom frem til at holde det i april måned '67. Og det er klart, at de kontakter, vi udbyggede der, forsøgte vi at udnytte i Faglig Ungdom arbejdet, og få de gutter der til at arbejde med de ting, og det gjorde man også mange steder. Der blev gjort mange forsøg rundt omkring, men de omstændigheder, vi arbejdede under, lagde nogen bånd på os – de var meget uhensigtsmæssige.

METALLÆRLINGENES LANDSUDVALG, DET VAR SÅ METALLÆRLINGENES LANDSORGANISATION, DÉR VAR DER OGSÅ SVENDEREPRÆSENTANTER ELLER FORBUNDSREPRÆSENTANTER ...

Ja, det kan du tro der var!

... OG DER SPURGTE JEG DIG FØR; DU HAR SAGT, AT PÅ LOKALT PLAN, DER VAR DER IKKE "HÅND I HANKE" MED AKTIVITETERNE, I KUNNE GODT ARBEJDE SIDE OM SIDE. VAR DET ANDERLEDES I LANDSUDVALGET?

Ja, vi havde nogle voldsomme konfrontationer i landsudvalget, det havde vi. Der var langt fra dengang, hvad skal vi kalde det – tolerance – overfor andre synspunkter, som jeg dengang syntes der var i Metal i byen dengang; mellem socialdemokrater og kommunister, men det mærkede vi slet ikke til i

lærlingeforeningen. Jeg møder dem stadig stadigvæk i fagforeningen og har et udmærket forhold til dem, og selvom de var af en anderledes politisk opfattelse, end jeg selv var, så var der ingen problemer. Det kunne vi godt snakke på plads det der, og det var rart, det var det sgu. Så skulle man da ikke slås dér i hvert fald, men det var helt anderledes i landsudvalget: De var fly forbandede på alt hvad der ikke var socialdemokratisk, og de var fly forbandede på alt hvad der hed kritik af forbundets lærlingepolitik, det var de. Og når man kom og sagde, at de gjorde alt for lidt for ungdommen, så blev man målt ovenfra og nedefter tre gange; det skulle man sandelig ikke komme her til det glørværdige metalarbejderforbund og fortælle, at der ikke blev gjort nok for ungdommen.

NU HAR JEG LÆST EN UDSKRIFT FRA EN GENERALFORSAMLING I LANDSUDVALGET FRA 40'ERNE ELLER BEGYNDELSEN AF 50'ERNE, OG DER VAR DET JO STORT SET SÅDAN, AT DET VAR SVENDENE, DER FØRTE ORDET, SÅ VAR DER TRE LÆRLINGE, DER PIPPEDE, OG SÅ VAR DET LANDSMØDE OVERSTÅET. ER DET NOGET DU KAN GENKENDE DIG?

Ja, jeg ved godt det foregik sådan engang, men det blev der sat en stopper for. Det gjorde der. Det stoppede vi der i 60'erne, og sådan har det ikke været siden.

DU HAR ALTSÅ SELV HØRT FORTÆLLINGER OM, AT DET VAR GÆNGS OP IGENNEM 50'ERNE?

Nå, ja – og det var selvfølgelig også derfor, at de ikke rigtig kunne finde sig i det, da vi kom og lavede det om. Man var ikke vant til, at der var opposition, i hvert fald ikke af betydning, ikke organiseret og ikke blandt lærlingene, det var der ikke. I skal forstå, at det var jo altså 60'erne og det ligger jo altså 15 år tilbage og i det på mange måder halvkonservative folkefærd; det siger jeg i den egentlig gode betydning af ordet, men man var halvkonservativ, og så skulle de unge mennesker sandelig ikke slå sig i tøjret, som man er vant til, at de gør det nu om dage. Det skulle man sandelig slet ikke. Det kunne man vente med, til man havde fået sit svendebrev, og til man havde vist, at man var en rigtig smed. Sådan var det. Og det var såmænd ikke anderledes i så mange andre fag. Jeg erindrer kolleger fra murerfaget, som rettede henvendelse til deres forbundsledelse, og mere arrogante svar end dem, de fik, har jeg næsten ikke set i min tid med fagligt arbejde. Men sådan var holdningen blandt masser af fagorganisationer til ungdommen dengang; at man havde at opføre sig pænt, til man havde fået sit svendebrev, og så kunne man begynde at snakke om tingene.

JEG VIL GODT PRØVE AT KØRE LIDT VIDERE I DET HER SPOR – SÅ KAN DET GODT VÆRE, AT DET ER LIDT SKÆVT, MEN DET FINDER VI UD AF. NU HAR VI FÅET EN BESKRIVELSE AF EN UDVIKLING, DER ER FOREGÅET. GANSKE VIST I METALLÆRLINGENES LANDSUDVALG. DEN OPPOSITION ELLER MERE SAMLEDE OPPOSITION, LAD OS KALDE DET KRITIK, DER KOMMER FREM, DEN MÅ SÅ STAMME FRA ET BEDRE ARBEJDE ELLER ET ANDET ARBEJDE I DE LOKALFORENINGER, DER EKSISTERER?

Så optimistiske var vi i hvert fald selv, at det sagde vi, det mente vi, men ...

VIL DET SÅ SIGE, AT DER KOMMER ET SKIFT ENGANG. NU HAR KIM SAGT, AT DER KOMMER EN KOMMUNISTISK FORMAND I '65. ER DET ET MARKANT SKIFT, DER KOMMER DÉR; AT DER LIGE PLUDSELIG MELDER SIG FLERE TIL, ELLER HAR DU NOGEN FORNEMMELSE AF HVORDAN FAGLIG UNGDOM HAR SET UD DER I SLUTNINGEN AF 50'ERNE, BEGYNDELSEN AF 60'ERNE?

Ja, jeg har den fornemmelse, at man var i en bølgedal med aktivitet, men det er i og for sig ikke noget, jeg kan dokumentere, men det er hvad jeg har modtaget af overleveringer og så videre, men der koncentrerede man sig ikke omkring de ting.

HVAD KONCENTREREDE MAN SIG SÅ OM?

Ja, helt ærligt – jeg tror ikke, man koncentrerede sig om ret meget, det er mit klare indtryk. Enten har aktiviteten været på et lavpunkt, eller også har det været en selskabsforening, man har lavet. Jeg skal indrømme, at det kan jeg ikke dokumentere.

DENGANG HVOR STEFFEN SCHOU KOMMER TIL, OG HVOR DU KOMMER MED RET HURTIGT, ER DER DA NOGLE TING, I SKAL LAVE OM, SÅ DET KOMMER VÆK FRA DET SELSKABELIGE TIL DET MERE FAGLIGE. ER DET SÅ SENT SOM PÅ DET TIDSPUNKT, HVOR DER ALTSÅ SKER NOGET?

Ja, i Faglig Ungdom.

JA.

Men der havde udviklingen allerede været undervejs i hvert fald en to-tre år i metallærlingene, hvor vi havde vores udgangspunkt.

JA, FOR DET VI EFTERLYSER ER, AT DER TRODS ALT MÅ VÆRE SKET ET ELLER ANDET, SÅ MAN KAN BLIVE STILLET OP SOM DKU'ER, OG DER IKKE ENGANG ER MODKANDIDAT ELLER NOGET SOM HELST.

Det er måske også udtryk for, at Faglig Ungdom på det tidspunkt måske befandt sig på et lavpunkt. Jeg erindrer, der var en formand der gik af; jeg kan ikke huske, hvad han hed, eller hvor han kom fra, men der var vel ikke nogen som havde enormt meget lyst til at overtage pladsen, og der var i grunden ikke ret meget at overtage. Det var der i realiteten ikke. Og derfor så var man

egentlig indstillet på at overdrage tingene til os, der jo faktisk havde dokumenteret mest aktivitet. Der var ikke noget stort slagsmål om det.

HAR DU INDTRYK AF, AT DET VAR PÅ DEN MÅDE, DET SKETE I DE STØRRE BYER LANDET OVER?

Det kan jeg nok ikke besvare klart. Det er nok mit hovedindtryk, at langt de fleste steder, der blev en fornuftig faglig indsats anerkendt. Der kunne man blive valgt, hvis man var indstillet på at yde en arbejdsindsats og i øvrigt havde noget viden om tingene og nogle holdninger til tingene. Det vil jeg nok sige, det er mit bestemte indtryk.

VI HAR FØR VÆRET INDE PÅ, HVORDAN I FORSØGTE AT AKTIVISERE UNGE. KAN DU GIVE ET BILLEDE AF, HVAD DER INTERESSEREDE DINE KAMMERATER PÅ DET TIDSPUNKT. DEM SOM MÅSKE IKKE BRUGTE AL DERES FRITID PÅ AT LAVE FAGLIGT ARBEJDE.

Ja, det kan jeg godt. De var stort set som de fleste unge de er nu om dage, dog med en meget væsentlig forskel: Vi havde jo ikke noget narkotika dengang af betydning, og det var overhovedet ikke noget problem. Jeg erindrer slet ikke, at jeg har beskæftiget mig med den slags ting som ung, men derimod der var det lørdagsaftensbal, og ha' det sjovt med venner og bekendte, unge mennesker, damer, motorcykler og alt det tjavs dér. Man var ikke så enormt meget anderledes dengang, end man er nu om dage. Der var nok noget andet, når man så på hele tiden, og det er nok meget vigtigt, når man ser på ungdommens situation nu om dage. Selvom det sgu ofte kunne være sejt at stå der i mesterlæresituationen, så havde vi dog en fremtid. Vi havde ingen penge, og vi havde ingenting, men vi havde dog en fremtid foran os, hvis vi i øvrigt kunne stå tiden igennem og lave vores svendestykker og få vores svendebreve. Så kunne vi da komme til at leve nogenlunde fornuftigt og anstændigt. Det var en vej, som det kunne lade sig gøre at gennemløbe, og der var brug for os. Arbejdsløsheden lå ikke og trykkede på os, som den gør nu. Og det er meget vigtigt, fordi man kunne trods alt betragte sin fremtid med en vis optimisme. Og man havde heller ikke helt den voldsomme frygt for at sætte aktiviteter i gang, heller ikke overfor sine egne arbejdsgivere, fordi det skete trods alt, at folk blev smidt af lære. Men hvis deres evner var i orden, og deres skole var i orden og så videre, så kom de også i lære andre steder og fik gjort færdig. Det var ikke et så overskyggende problem. Der var ikke det at være bange for, som der

egentlig er nu, og derfor så vi vel lidt mere hårdhændede og lidt mere friskt på tingene, end mange gør nu. Der var ligesom lidt mere smæk i handsken.

NOGET AF DET VI SLÅS EN DEL MED I LÆRLINGEBEVÆGELSEN NU OM STUNDER, DET ER JO DET SOM VI KALDER ORGANISATIONSLÆDE. ALTSÅ, AT MAN LIGESOM HAR MISTET TILLIDEN TIL, AT FAGLIGE ORGANISATIONER KAN FÅ FORBEDRINGER IGENNEM MED DEN UNGDOMSARBEJDSLØSHED OG ARBEJDSLØSHED I DET HELE TAGET. HVOR MANGE UNGE KAN SE AT LO OG FORBUNDENE, DE STORE SPIDSER, LIGESOM ACCEPTERER TINGENES TILSTAND OG IKKE GØR EN SKID FOR AT GØRE DET BEDRE. VAR DET EN PROBLEMATIK, SOM MAN KENDTE DENGANG; AT MAN MÅSKE SÅ NED PÅ FOLK, DER BRUGTE DERES FRITID PÅ FAGLIGT ARBEJDE, ELLER RESPEKTEREDE MAN DE FOLK...? Ja, det synes jeg gennemgående. Der hvor jeg selv har bevæget mig, der blev det respekteret, men selvfølgelig også fordi vi ikke fjernede os; fjernede os for meget fra vores omgivelser. Altså, vi var selv lige så meget unge mennesker, som alle andre var, og jeg var selv også med i det kommunistiske ungdomsforbund. Og udover at vi lavede politik, der morede vi os jo lige så meget med andre ting. Det gjorde vi da bestemt. Vi levede fuldstændigt ligesom andre unge mennesker gjorde. Udover at vi så selvfølgelig også lavede politisk arbejde, og det var selvfølgelig også forudsætningen for, at man kunne bevæge sig iblandt dem. O.K., på min egen læreplads, i det sjak jeg var i, vi lavede lige så meget skæg og ballade som alle andre unge mennesker gjorde. Der var ikke meget forskel. Jeg synes ikke, vi mærkede leden, det gjorde man ikke. Det hang måske også sammen med, at vi befandt os i en fremgangstid, med reallønsfremgang, og selvom vi syntes det gik frygteligt langsomt og sejt, så var det jo trods alt også år hvor det gik fremad for fagbevægelsen som sådan. Derfor så synes jeg, at man kan godt sige, at hele tiden lå i et bedre lys. Det gav sig også en lang række politiske udslag i øvrigt.

– SOM VAR?

Som for eksempel at det parti, jeg tilhører, vi gik jo frem. Også selvom det var en frygtelig sej tur. Også det kommunistiske ungdomsforbund blev langsomt større, og vi var nogle få arbejdskollektiver, som kæmpede ikke bare dér, men også i Faglig Ungdom, og alt det der, det gav jo selvfølgelig en følelse af en fremgangslinje. Og det er klart, at i sådan en situation, der kan man selvfølgelig noget mere, ikk'? Der kan man give den en tak ekstra. Og det ku' vi også.

DU SNAKKEDE FØR OM "SMÆK I HANDSKEN", ELLER HVAD DET VAR DU KALDTE DET; AT I MÅSKE HAVDE LIDT MERE MOD PÅ AT TAGE HUL PÅ PROBLEMERNE. HVAD GAV DET SIG UDSLAG I VED JERES FAGLIGE ARBEJDE? VAR I PÅ GADEN ELLER VAR DET MEGEN MØDEVIRKSOMHED?

Ja, der var megen mødevirksomhed, men vi var også meget på gaden.

HVAD VAR I PÅ GADEN MED?

Med aktioner af den ene eller den anden art.

KAN DU HUSKE NOGEN GODE AKTIONER, I HAR LAVET?

Ja, det store højdepunkt, det var den demonstration, som vi talte om på det sidste bånd. Men jeg erindrer, at vi har haft en række i hvert fald, det har vi.

NU ER FAGLIG UNGDOM JO SPECIELT, LIGE HER I "DEN SENERE TID", HAR JEG NÆR SAGT, BLEVET KENDT PÅ AT DET ER DEM DER GÅR I AKTION IMOD UNDERBETALING. VAR DET NOGET I HAVDE MED AT GØRE?

Det gjorde vi gennem fagforeningerne, det var ikke ting vi arbejdede selvstændigt med. Og det hænger jo nok noget sammen med igen, at det var de der forfærdelige burgerbarer, det var dels ikke rigtig noget man havde noget af, men det var heller ikke rigtig noget, der spillede nogen rolle dengang, for der var ikke den ungdomsarbejdsløshed, som der er nu om dage. Der var faktisk plads til os dengang, og kunne man ikke komme i lære og endte med at blive specialarbejder, så var det ikke den ulykke, som det godt kan være i dag. Det var det ikke, for dem var der også brug for.

På andre måder og så videre, de kom ikke op på at tjene det, vi andre kom op på, men så havde de jo heller ikke den helvedes ringe lærlingeløn, som vi andre vi havde i fire år. Der var ikke den bekymring, fordi vi ikke havde arbejdsløshed. De voldsomme problemer, som ungdommen har nu, og som Faglig Ungdom gør en stor og en god indsats imod, det hænger jo sammen med den arbejdsløshed. Var der ingen arbejdsløshed, ja så kunne det jo heller ikke lade sig gøre at lave den underbetaling i grillbarer og hvad ved jeg, som man gør på nuværende tidspunkt, det kunne man jo ikke gøre.

Og ganske vist var vi underbetalt dengang, men det var overenskomstmæssigt lovfæstet næsten, det var vi i henhold til overenskomsterne, og det kæmpede vi med i den sammenhæng dér. Vi havde en lang række henvendelser til fagorganisationer, erindrer jeg, hvis vi var klar over arbejdspladser, hvor folk ikke

var organiserede, men der hvor lærlingene var, der var vi jo næsten altid organiseret på langt de fleste arbejdspladser.

TOG I UD FRA FU ELLER LÆRLINGEFORENINGERNE, BLEV I KØBT FRI TIL AT OPSØGE LÆRLINGE PÅ MÅSKE MINDRE ARBEJDSPLADSER?

Ja, det gjorde vi – nej, vi blev ikke købt fri, men vi tog ud efter arbejdspladstid og talte med dem.

FYRAFTENSMØDER?

Ja, jep – fyraftensmøder. I en række sammenhænge – ja.

NÅR I HOLDT GENERALFORSAMLING I FOR EKSEMPEL SMEDENES LÆRLINGEFORENING, HVOR MANGE MØDTE SÅ FREM?

Stærkt svingende – mellem 50 og 100.

NÅR I SÅ HOLDT GENERALFORSAMLING I FAGLIG UNGDOM, FOR DET GJORDE I VEL, HVOR MANGE MØDTE SÅ FREM DER?

Der mødte mindst lige så mange. Bestyrelserne havde jo adgang, og ja, en halvhundrede stykker, det har i hvert fald været i underkanten da, dét har været et dårligt fremmøde.

VIL DET SIGE, AT DET KUN VAR BESTYRELSENE, DER HAVDE ADGANG TIL FAGLIG UNGDOMS GENERALFORSAMLINGER?

Ja, det er blevet lavet om siden.

VAR DET SÅDAN, AT SELV OM DER ER EN FREMGANG AT SPORE, SOM DU SIDDER OG SNAKKER OM, AT DER VAR LIDT AF TORDENSKJOLDS SOLDATER IGEN?

Ja, i lærlingeforeningerne og FU?

JA.

Ja, absolut.

DET VIL SIGE, AT I ALLIGEVEL HAR HAFT DET PROBLEM MED AT, NU NÆVNTE DU SELV FØR AT DER VAR 1000 MEDLEMMER I METAL (UNGDOM), OG NOGET HAR VEL HÆLDT HENIMOD, AT MAN SKULLE HAVE UNDERSTØTTELSE ELLER HAVE MULIGHED FOR UNDERSTØTTELSE, DEREFTER. DET VIL SIGE AT I HAVDE ALLIGEVEL EN MÆGTIG STOR SKARE, SOM I SKULLE FORSØGE AT AKTIVISERE ...

Ja.

... MEN SOM EGENTLIG LAVEDE NOGET ANDET? ALTSÅ MÅSKE SPORT, MÅSKE ANDRE TING. I DEN FORBINDELSE, DER HAR KIM JO OGSÅ SPURGT, HVAD I HAR FORSØGT PÅ; ALTSÅ HVILKE TING I HAR STILLET OP, OG DER VED JEG IKKE, OM VI FIK SVARET. NU SAGDE HAN BODY-BUILDING OG VIDEO, ALTSÅ...?

Nej, men vi har også forsøgt at køre fodboldklubber i perioder. Spille fodbold, det har også kunnet lade sig gøre i perioder, det har været meget op og ned.

OG SÅ VAR DER ...

I firmafodbolden ikke...? Ja, og så de fester, som vi kørte i Kongreshuset, det meste af tiden.

I HAR JO DIREKTE HAFT NOGET UNDER FAGLIG UNGDOM, DER HED "LÆRLINGENES IDRÆTSKLUB", SOM, JEG VED DER KOMMER ET SPØRGSMÅL I '70 FRA NOGLE LÆRLINGE, OM IKKE MAN KAN GENOPLIVE DET DÉR OG FÅ LAVET NOGET FODBOLD OG SÅ VIDERE? VAR DET I KONGRESHUSET I HOLDT FEST?

Ja, det meste af det ja.

HVORDAN FOREGIK DET? HVEM SPILLEDE? VAR DET BÅNDMUSIK, ELLER VAR DET LEVENDE?

Nej, nej det var levende orkestre.

OG HVAD VAR DET FOR NOGET?

Åh ja, hvad var det? Det var – rock og den slags, det var de stærke sager. Vi havde også mange – der kom virkelig mange. Vi har været oppe på at være 500, og det er jo faktisk halvdelen af vores medlemmer til fest.

HAR FAGLIG UNGDOM SELV ARRANGERET FESTER?

Ikke i den tid jeg har deltaget i det, men det mener jeg, man har gjort tidligere. Men vi brugte ressourcerne til nogen andre ting.

NU ER DET LIGE ET LIDT MÆRKELT SPØRGSMÅL, MEN INDEN JEG GLEMMER DET, SÅ SKAL JEG FORTÆLLE HVORFOR, NU SAGDE DU FØR, AT DET VAR ROCKMUSIK, DER BLEV SPILLET. DIN FAVORIT PÅ DET TIDSPUNKT, HVAD VAR DET?

Det kan jeg helt ærligt ikke huske. Jo, det kan jeg godt huske, men jeg kunne bedre lide den country, bølge ... folkemusikbølge, der kom fra Amerika på det tidspunkt dér. Poul Robeson, de ting dér. Hva' Fanden var det? Nej – der er en lang række, men de der nye der kom der i forbindelse med Vietnam-krigen, der kom en hel masse amerikansk folkemusik på det tidspunkt der, dem ku' jeg godt li'. Ja – og jazzmusik også.

DER VAR LIGE EN TING. DU FORTALTE FØR, AT I HVERT FALD INDENFOR SMEDENES LÆRLINGELANDSUDVALG, DER BEGYNDTE DER AT KOMME EN KRITIK, EN OPPOSITION IND, OG DER KAN MAN VEL SNAKKE LIDT OM, AT DET VAR ET UNGDOMSOPRØR.

Ja, helt bestemt.

DER SKER OGSÅ ET ANDET UNGDOMSOPRØR PÅ UNIVERSITETER. HVORDAN SÅ MAN FRA FAGLIG UNGDOMS SIDE PÅ DET, DER SKETE DER MED UNGDOMSOPRØR, OG HVAD MAN ELLERS SKAL KALDE DET?

Det kan kun være min egen bedømmelse, fordi jeg tror ikke, der på noget tidspunkt er taget direkte stilling til det, det tror jeg ikke. Men det er klart, at fra mit eget synspunkt set, der var det jo deres side af den samfundsmæssige kamp, ikke? De kæmpede jo for deres interesser og rettigheder, på samme måde som vi faktisk gjorde det her, så det har jeg selvfølgelig meget sympati for, det er klart.

TROR DU DET VAR GÆNGS SÅDAN I FU, ELLER TÆNKTE MAN, SIKKE NOGEN BALLADEMAGERE?

Jeg tror, meningerne har været stærkt delte. Bestemt – der har nok været mange, der har sagt, som du siger nu, at det har været nogle ballademagere.

ER DET SAMME GÆLDENDE MED, NU MED AT I HAVDE ET BOLIGARBEJDE, HVOR DU HAR FORTALT FØR, AT I HAVDE ET STORT BEHOV FOR DET; AT I STOD UDEN BOLIG, I SKULLE UD PÅ LOFTSKAMRE. SÅ KOM DER SLUMSTORMERE – HVORDAN SÅ I PÅ SÅDAN NOGET?

Det er igen efter min tid i FU, så jeg ved ikke, hvordan FU har set på det, men vel også, vil jeg mene, med sympati; i hvert fald for det der lå bag ved, for det har jo også været hensigten at skaffe nogle ungdomsboliger. Jeg tror ikke rigtig der var/er slumstormere, der direkte ønsker at bo i slum, men man ønsker noget, man er nødt til at have noget, og så må man jo tage det, som det kan lade sig gøre. I hvert fald i nogle situationer. Og det erindrer jeg da også, jeg selv har været med til adskillige gange; at protestere imod at almindelige boliger stod tomme – også uanset at det har været ældre boliger, som ikke ligefrem har været luksus.

JEG TÆNKTE BARE, AT SPØRGSMÅLET ER FORMULERET UD FRA DET, AT MAN HAVDE ET UNGDOMSARBEJDE I NOGLE ORGANISATIONER, HVOR MAN LIGESOM VAR VANT TIL, AT DET FOREGIK EFTER NOGLE BESTEMTE REGLER, OG LIGE PLUDSELIG KOMMER DER ANDRE UNGE, DER TAGER SAGEN I EGEN HÅND OG UDEN OM ALLE MULIGE ANDRE ORGANISATIONER OG SÅ VIDERE. OM MAN HAVDE SET, AT DET VAR FOR MEGET, ELLER AT MAN IKKE KUNNE FORSTÅ DEM?

Nej, ikke fra min side, men der er jeg nok forholdsvis for gammel, fordi, det er efter min tid, at de der mere uorganiserede grupper begynder at opstå, og jeg

kan have megen sympati for deres tankegang, men jeg tror ikke altid, deres politiske kampmetoder er kloge, fordi, vil man føre en kamp, så er man nødt til at have en strategi, og man er nødt til ikke bare at have nogen krav, og man er nødt til at sigte efter et eller andet, som man kan opnå, som er sandsynligt, og det har man jo ikke altid gjort. Skal vi tage den helt friske tid, med besættelse af det ene og det andet, nå ja, så har det jo ikke været lysende klarhed i ønsker, som har præget det.

NEJ, MEN JEG TAGER DET KUN MED, FORDI DER LIGGER NOGLE PARALLELLER, OG DU NÆVNTE SELV ET KONSERVATIVT ELEMENT, GANSKE VIST I EN POSITIV FORSTAND, FOR HVAD MAN KUNNE HAVE I EN ARBEJDERUNGDOM ...

Ja, men det havde man nok også, vi var nok meget traditionelle, vi var nok meget traditionsbundne, det vil jeg godt indrømme. Og det gav os nogle begrænsninger, og jeg kan også godt se nu, at det er det der har givet os en del af vores problemer, det vil jeg gerne tilstå.

HVORDAN TÆNKER DU PÅ DET, NÅR DU SÅDAN TÆNKER EFTER?

Nå, men jeg tænker sgu sådan set meget positivt på det, fordi jeg synes, vi nåede mange gode ting, og vi fik også sagt mange gode ting, men vi arbejdede meget traditionelt. Der var ligesom et sæt spilleregler, der skulle køres efter, og der var ikke ret megen plads til slinger inden for de spilleregler, og der har nok været positive kræfter, som ikke rigtig har kunnet følge med i det der stive system, og som ikke har kunne falde til hos os. Det tror jeg, man er blevet meget bedre til, dét er jeg sikker på, og det synes jeg er meget godt. Men vi kæmpede jo ud fra det, vi ligesom kendte, og det vi havde at gribe og gøre i, men jeg vil nok sige, at vi var meget traditionsbundne.

I NEDSÆTTER PÅ ET TIDSPUNKT NOGET, SOM I KALDER ET "BOOM-UDVALG". DET NEDSÆTTER I I '67 I NOVEMBER. VI SAD OG SNAKKEDE OM DET SIDSTE GANG, PÅ VORES SIDSTE REDAKTIONSMØDE, HVIS VI KAN KALDE DET DET, OG DER VAR DER NOGLE AF DE UNIVERSITETS FOLK, SOM KUNNE HUSKE, AT DER OPPE I DET DER HEDDER "MOTOWN" LÅ NOGET DER HED "BOOM". VI TÆNKTE, OM DER MÅSKE KUNNE VÆRE NOGET DER. DER STÅR IKKE RET MEGET OM DET, MEN DET ER NOGET MED, AT DET SKAL UNDERSØGE UNGDOMMENS FORHOLD, SÅ VIDT JEG HUSKER. KAN DU HUSKE, HVAD DET DREJER SIG OM?

Nej! Jeg kan godt huske udtrykket, men jeg kan faneme ikke huske hvad det var, vi skulle lave der. Det er nok nogen, der har haft en god ide til, at vi kunne finde ud af et eller andet skægt.

DER ER LIGE ET PAR LØSE ENDER, SOM JEG GODT VIL HAVE FAT I. DELS SÅ ER DET; PÅ ET TIDSPUNKT NÆVNER DU PÅ EN GENRALFORSAMLING, AT DER ER NOGET, DER HEDDER SOCIALISTISK FÆLLESRÅD, SOM DU ANBEFALER, I DELTAGER I. HVAD VAR DET FOR NOGET? ER DET EN FLYGTIG STØRRELSE PÅ EN ELLER ANDEN MÅDE, ELLER HVAD ER DET?

... Jeg kan i hvert fald ikke huske det, det er helt ærligt sagt.

SÅ VIL JEG GODT HAVE LIDT FAT I DET "UNGDOMMENS HUS", SOM I I NOVEMBER '66 SIGER, DER VENTER I SÅDAN SET KUN PÅ RØMNING AF MUSEET, SOM SENERE BLIVER HUSET I VESTER ALLÉ. VAR I PÅ GADEN OMKRING FOR EKSEMPEL "UNGDOMMENS HUS." VAR I UDE AT FORSØGE PÅ ...

Jeg erindrer en aktion, tror jeg, helt tilbage til '64, men det var før jeg selv direkte var begyndt at arbejde i FU. Jeg erindrer, vi var rundt at sælge mærker. Jeg var selv hele rådhuset rundt, men som sagt, det var før jeg selv deltog i ledelsesarbejdet i FU, det var som almindelig smedeaktivist, og nøjagtig hvad der kom ud af den, kan jeg ikke engang huske, men jeg kan godt huske kravene, og det endte med at kommunen gik med til, at man kunne godt bruge Vester Allé dernede til ungdomshus. Vi havde nok nogle andre forestillinger dengang til, hvad det skulle være for noget. Det skulle være et egentligt FU-hus, lærlingeungdommens hus, støtte vore mødeaktiviteter og vore aktiviteter af den ene og den anden art. Men nu kender jeg Huset temmelig godt, for jeg har siddet der i styrelsen på byrådets vegne i fire år, og jeg synes vældig godt om Huset, og jeg synes bestemt også, som resultat af vores bestræbelser, at der kan vi godt være det bekendt, det er helt sikkert. Men Faglig Ungdom har jo også haft megen fornøjelse af huset i Vester Allé, og det er der også mange andre der har.

PÅ ET TIDSPUNKT, DER BLIVER HUSET BESAT, FOR AT FÅ KRAVET OM ET HUS INDFRIET RET HURTIGT. VAR DET NOGET, I VAR MED TIL?

Jeg kan godt huske besættelsen. Jeg tror ikke, FU var med som organisation, ikke det jeg kan huske. Men det har vel været udtryk for den utålmodighed, vi følte overfor en hel del ting, også vel i den sammenhæng dér. Der er ingen tvivl om at, der har været aktivister fra FU med i det, men jeg tror ikke, at FU som organisation har været med til det. Ikke det jeg kan erindre i hvert fald.

NÅR DU SÅDAN TÆNKER TILBAGE PÅ DIN TID I FU, HVAD VIL DU SÅ BETEGNE SOM SPECIELLE TING, SOM I KUNNE SE EN NYTTE AF AT VÆRE FÆLLES OM I LÆRLINGEFORENINGERNE? NU HAR VI VÆRET FORSKELLIGE TING IGENNEM AF BOLIGARBEJDE, AF UDDANNELSESMÆSSIGE TING, MEN HVAD SYNES DU LIGESOM DER BRAGTE JER MEST FREMAD AF FÆLLES AKTIVITETER?

Det er svært at sige, hvad der bragte os mest frem, for tingene hænger jo sammen, men jeg mener da at i det meste af min tid, der gik det fremad for os på den måde at forstå, at vi havde stigende aktiviteter i FU. Vi havde også nogen fremgang for vores almindelige forhold, som for eksempel; jeg har nævnt overenskomsten i '67, hvor vi opnåede en hel del ting og på den måde, der kan vi altså sige, at det var i en tid, hvor det gik fremad, og jeg synes også selv, at det er lykkedes at få sat flere og flere gode kolleger i gang med faglige aktiviteter. Lærlingeklubberne kørte meget fornuftigt og så videre. Jeg ved ikke om det er tilstrækkeligt præcist?

JEG TÆNKTE MERE PÅ, OM DER VAR SPECIELLE FAGLIGE TING, HVOR DU KUNNE SE EN VIRKELIG GAVN AF ET FÆLLES FORUM, DER HED FAGLIG UNGDOM? JEG SIGER DET FORDI, VI HAR TIT DISKUTERET I LÆRLINGEBEVÆGELSEN, I HVERT FALD HER I BYEN, HVORDAN VI BEDST UDNYTTER EN STØRRELSE SOM FU BEDST. Jeg synes, at noget af det vi nåede var, at vi støttede lærlingeklubberne, de enkelte lærlingeklubber meget i deres aktiviteter, og det kunne der jo godt være behov for, specielt i de mindre fag, hvor det at have en lærlingeklub eller ikke at have en lærlingeklub, det kunne hænge på nogen ganske få mennesker. Det kunne det godt. Der synes jeg faktisk, vi nåede et stykke vej, at vi havde et stabilt stykke lærlingearbejde i den tid, hvor jeg var med. Og så kom vi, og det synes jeg også er meget vigtigt, et stykke vej imod LLO i den periode. Det var ligesom om at forståelsen af nødvendigheden for et fagligt ungdomsarbejde, den bredte sig i den periode dér.

IND I FAGBEVÆGELSEN OG ...

Ja, meget bestemt, meget bestemt! Det er helt sikkert. Vi blev taget alvorligt på en helt anden måde i '68, da jeg holdt op med det, end i '64 da jeg begyndte, og det er klart, at det er selvfølgelig et resultat af et meget stort stykke arbejde af et meget stort antal mennesker, som gjorde det, men det er helt klart kendetegnende for den periode; man begyndte at tage ungdommen meget mere alvorligt på det tidspunkt.

FOR LIGE AT VENDE TILBAGE TIL NOGET AF DET, DER SOM SAGT KENDETEGNER MEGET AF FU-ARBEJDET NU, NEMLIG UNDERBETALINGSARBEJDET, SÅ ER DET MEGET NOGET DER FOREGÅR Gennem VORES TVÆRFAGLIGE UNGDOMSARBEJDE, NEMLIG DET DER HEDDER FUTF. HVILKE TANKER GJORDE I JER EGENTLIGT, DA I PLANLAGDE, AT OPRETTE DET. VAR DET NOGET I HAVDE SNAKKET OM I LANDSUDVALGET, DET BLEV OPRETTET HER I BYEN I MAJ '68?

Jeg erindrer, det har været nævnt, men de nærmere omstændigheder har jeg ikke haft noget med at gøre, det er helt sikkert. På det tidspunkt, der har jeg lige så stille været ved at afvikle.

MEN DET VAR IKKE SÅDAN, AT I FØLTE ET STORT BEHOV FOR AT KOMME I KONTAKT MED UNGARBEJDERNE SOM SÅDAN?

Jo, vi følte et stort behov for det, men jeg vil også godt indrømme, at vi var ikke kommet frem til hvordan fanden, vi kunne lave det. Det var vi ikke, men det var helt klart en ting, som vi var opmærksomme på, men der er nok det at sige til det, at i de år, der fik hovedparten af de unge mennesker faktisk en uddannelse. Enten læste man videre, det var der selvfølgelig også en stor procentdel, der gjorde, eller også så kom man i lære. Det var de færreste på den tid, der startede som ungarbejdere med henblik på at blive specialarbejdere, det var meget de færreste.

SÅ VIL JEG GODT SPRINGE LIDT I DET. NU ER DU STADIGVÆK MED I DIN FAGFORENING OG AKTIV PÅ FORSKELLIG VIS. HVORDAN VURDERER DU MULIGHEDEN FOR ET GENNEMSLAG FOR DET FAGLIGE UNGDOMSARBEJDE, SOM JO FOREGÅR I ØJEBLIKKET ADSKILT FRA DEN OFFICIELLE GODKENDELSE FRA TOPPEN I FAGBEVÆGELSEN? HVORDAN VURDERER DU MULIGHEDERNE FOR, AT I I DEN VOKSNE FAGBEVÆGELSE KAN STØTTE OS BEDST MULIGT I DET ARBEJDE, VI GÅR OG LAVER?

Jeg synes, det var århundredets tåbelighed, LO begik, da man slog hånden af LLO. Det gjorde man jo ganske enkelt, fordi man ikke fandt tilstrækkelig overensstemmelse mellem LO's holdninger, og så de holdninger man havde i LLO. Man ville ganske enkelt ikke acceptere de unge menneskers meninger. Og det synes jeg er tåbeligt ud over alle grænser, men det er helt bestemt, at da LO slog hånden af, og de store forbund trak deres repræsentanter ud, Metal og HK, der har man væsentligt svækket det faglige ungdomsarbejde. LLO var et stort skridt fremad, og det har man været i stand til at ødelægge en væsentlig del af. Det er helt givet, at et godt fagligt ungdomsarbejde, det vil være afhængigt af, at man er i stand til at samle de unge. Der synes jeg, at det er noget meget negativt, der er sket der. Der er ingen tvivl om, at nu forgår FU-arbejdet under væsentligt vanskeligere omstændigheder, end det ellers kunne have gjort, og

det synes jeg helt bestemt er noget af det, vi må tilbage til. Vi må simpelthen tilbage til, at den voksne fagbevægelse må anerkende de unge mennesker og deres ret til at være selvstændigt organiserede, og til at have deres egne holdninger, og så må man tage de brydninger, det må føre med sig. Det er klart, der er ingen steder, hvor man undgår den slags ting.

MEN DET AFHÆNGER VEL OGSÅ AF, AT MAN KAN FÅ BRUDT DEN BINDING, SOM ER MELLEML FAGBEVÆGELSENS TOP OG SÅ SOCIALDEMOKRATIET. HVORDAN VURDERER DU DE MULIGHEDER FOR I FREMTIDEN AT BRYDE DE BÅND OG KØRE FAGBEVÆGELSEN SOM EN KAMPORGANISATION, HVOR MAN ARBEJDER PÅ DET GRUNDLAG, MAN KAN BLIVE ENIGE OM, OG SÅ MÅ MAN DISKUTERE RESTEN.

Jeg ved ikke rigtig, hvad jeg skal sige om mulighederne. Altså, det er jo en løbende kamp, som har fundet sted siden Socialdemokratiet blev delt i flere grupper i 1919, hvor det kommunistiske parti blev dannet. Jeg vil nok sige, at det er en tanke som i mange fagforbund breder sig; det vi i metal kalder den faglige enheds tanke, hvor man skal sætte politiske uoverensstemmelser i anden række, og fagbevægelsen skal være vores allesammens. Det må være medlemmernes interesser, der skal stå i centrum og ikke det partipolitiske tilhørsforhold. Det er noget der breder sig, men det er jo en meget langsom og en meget møjsommelig proces, og vi oplever det store parti, som har monopol på en stor del af fagbevægelsen, at de gør alt, hvad de kan for at bevare monolet. Det er min opfattelse, at Socialdemokratiet i dag ... man betragter ganske simpelt fagbevægelsen som en del af sit partiapparat. I gamle dage, der blev Socialdemokratiet jo oprettet til gavn for fagbevægelsens medlemmer engang i 1870'erne; der skulle Socialdemokratiet gavne fagbevægelsen. I dag er det jo stik modsat. Der skal fagbevægelsens medlemmer gavne Socialdemokratiet, og så skal de i øvrigt holde kæft overfor hvad der kommer af reallønsnedgang og nedskæringer og så videre. Sådan har det udviklet sig, og det er klart, det er jo ikke i overensstemmelse med det, man kan kalde faglig kamp. Det er heller ikke ting, som jeg kan acceptere, det er ting man må gøre op med. De hører fortiden til.

MEN VURDERER DU, AT DET ER TING, DER SLÅR IGENNEM VED DE MENIGE SOCIALDEMOKRATER, FOR DER ER TRODS ALT FORSKEL PÅ DE KAMMERATER, MAN HAR PÅ ARBEJDSPLADSERNE OG SÅ DE FOLK, DER SIDDER I KØBENHAVN?

Jeg tror, der er mange menige socialdemokrater, der er enige med os, men man er ikke enige med dem i Socialdemokratiets top, og jeg kan sige, at i mit

eget forbund, i metal, der er det en tanke, der vinder stadig større udbredelse, og det er ingen hemmelighed, at den socialdemokratiske hovedbestyrelse har sværere og sværere ved at bibeholde sit magtmonopol over forbundet. Man har sværere og sværere ved det på hver eneste kongres, og sådan har det været over en lang periode.

FOR AT BORE LIDT MERE I HVORDAN VI KOMMER VIDERE I LÆRLINGEBEVÆGELSEN OG FAGBEVÆGELSEN FOR AT FÅ KNYTTET DE TO STØRRELSER SAMMEN OG UDNYTTE HINANDENS KRÆFTER, HVORDAN VURDERER DU DET?

Jo, men det er holdningen i den progressive del af fagbevægelsen, at vi skal have LLO, at LLO skal udvikle sig, og at vi skal have de unge mennesker aktiviseret. Og det er den bedste måde at gøre det på, ved at de har deres egen organisation, og at der så er andre, der er bange for deres medlemmers aktiviteter, det er jo dét der reelt sker i de store forbund og i LO, når man ødelægger LLO. Nå ja, men det må jo gøres om, jo. De mennesker må strittes ud, og de må berøves deres indflydelse, fordi fagbevægelsen som sådan lever jo af de enkelte medlemmers aktivitet på arbejdspladser og som tillidsmænd, og hvad ved jeg. Og har man ikke den, så har man jo ingen fagbevægelse, og det er jo kortsynet ud over alle grænser, og det er en klar tilsidesættelse af fagbevægelsens formål og fagbevægelsens interesser, hvis ikke man har en aktiv lærlingeungdom, aktiv ungdom overhovedet. Og jeg kan kun sige, at der sidder enkelte gamle nisser i krogene og meler deres egne kager og er mere bange for deres medlemmer, end de er for arbejdsgiverne. Det er ikke noget, man skal affinde sig med. De mennesker, de skal ud. Vi skal have aktive mennesker i fagbevægelsen, og de, der ikke har mod på at sætte sig i spidsen for deres medlemmers kamp på arbejdspladserne, de hører ikke hjemme på faglige hverv, faglige tillidsposter, ganske enkelt.

HVORDAN VURDERER DU OVERENSKOMSTEN '83?

Vi kan lige så godt se i øjnene, at krisen har betydet, arbejdsløsheden som sådan, at fagbevægelsen, arbejderklassen har været i en defensiv position; de progressive har kæmpet hårdt for at bringe den ud af den defensive position, bringe den i kamp – det har været vanskeligt, det arbejder vi selvfølgelig stadigvæk på, og vi må håbe det lykkes. Vi skal ikke være blinde for at arbejdsløsheden, den lægger et betydeligt pres på vores medlemmer. Derfor

kan det være vanskeligt at komme igennem med en god overenskomst for 1983, men det er selvfølgelig stadigvæk, det vi håber.

MED EN BORGERLIG REGERING, HVORDAN VURDERER DU DET SÅ?

Muligvis kan det forhold, at vi får en borgerlig regering, på den korte taktiske sigt betyde, at det kan være lettere at aktivisere nogle kræfter, som ellers ville have været vanskelige at aktivisere. Dermed ikke være sagt at jeg mener, det er et fremskridt, at vi har fået en borgerlig regering, men det kan være et udslag af en i øvrigt negativ udvikling.